

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Vojtěch Krsek

Trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

.....

Vojtěch Krsek

Obsah

Úvod.....	5
1 Historie právní odpovědnosti za sportovní zranění.....	8
1.1 Řecká epocha.....	8
1.2 Římská epocha.....	9
1.3 Období středověku.....	10
1.3.1 Světské právo.....	11
1.3.2 Kanonické právo.....	11
2 Vztah sportu a trestního práva.....	12
2.1 Vymezení teoretických hranic.....	12
2.2 Teorie absolutní imunity sportovců.....	12
2.3 Teorie rigidního uplatňování právního řádu.....	13
2.4 Modifikovaná teorie trestní odpovědnosti.....	15
3 Teorie trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.....	17
3.1 Teorie nedostatku zavinění.....	17
3.2 Teorie nešťastné náhody.....	18
3.3 Teorie účelu.....	19
3.4 Teorie přípustného sportovního rizika.....	20
3.5 Teorie dodržení sportovních pravidel.....	21
3.6 Teorie souhlasu poškozeného.....	24
4 Srovnání se zahraniční právní úpravou.....	28
4.1 Anglie.....	28
4.2 Skotsko.....	30
4.3 Kanada.....	31
4.4 Spojené státy americké.....	31
4.5 Německo.....	32
4.6 Rakousko.....	33
4.7 Ostatní.....	34

5	Právní úprava v ČR.....	35
5.1	Okolnosti vylučující protiprávnost.....	35
5.1.1	Nutná obrana	36
5.1.2	Svolení poškozeného	36
5.1.3	Přípustné riziko	37
5.1.4	Výkon dovolené činnosti a výkon povolání	39
5.2	Judikatura českých soudů.....	39
6	Zamyšlení nad právní úpravou v ČR.....	44
6.1	Úvahy de lege lata	44
6.2	Úvahy de lege ferenda	46
	Závěr	49
	Seznam použitých zdrojů.....	52
	Monografie	52
	Komentáře	52
	Odborné články.....	52
	Internetové zdroje	54
	Právní předpisy.....	54
	Judikatura	54
	Shrnutí.....	56
	Abstract.....	56
	Seznam klíčových slov.....	57
	Key words	57

Úvod

V dubnu roku 1976 byli i ti nejotřelejší fanoušci šokováni, na jakou úroveň se až dostalo násilí během zápasů hokejového play-off. Příslušné hokejové ligy byly podrobeny tvrdé kritice, že umožnili, aby se play-off turnaje zvrhly v pouhé rvačky bruslařů. Nejvyšší státní zástupce v reakci na to pohrozil hráčům trestním stíháním.¹

V sezóně 2000/2001 při čtvrtfinále play-off české hokejové extraligy došlo ke zranění Tomáše Zelenky. Po faulu zezadu a sražení na mantinel se hráč ocitl na ledě a následkem zranění ochrnul na dolní polovinu těla. V českém tisku a veřejnosti se objevily hlasy volající po kriminálním potrestání pachatele.

23. února 2008 během fotbalového zápasu mezi Arsenalem a Birminghamem již ve třetí minutě utkání zfauloval birminghamský Martin Taylor hráče Arsenalu Eduarda da Silvu pozdním skluzem, čímž mu způsobil zlomeninu levé lýtkové kosti a vykloubený kotník. Televizní záběry zranění byly tak brutální, že raději nebyly vysílány. V následných událostech prezident FIFA Sepp Blatter volal po celoživotních zákazech a trestních stíháních fotbalistů, kteří se provinili nebezpečným zákrokem.²

A konečně případ z března 2016, kdy v nižší švédské hokejové soutěži šel hokejista pomstít svého bratra tak brutálním způsobem (krosček nic netušící oběti do hlavy), že poslal soupeře do nemocnice. Útočník obdržel od švédské hokejové asociace dvouletý zákaz činnosti. Opět se vyrojily spekulace o trestním stíhání, nicméně žádné obvinění nenásledovalo.³

Tímto způsobem bychom mohli pokračovat, avšak zmíněné případy dostatečně ukazují většinově nastolený trend, který panuje mezi sportovními úrazy a trestním právem. Cyklicky se objevují případy vážných zranění, které neujdou pozornosti veřejnosti. Následují úvahy o trestním stíhání sportovců za sportovní úrazy, nicméně po nějakém čase tyto případy „vyšumí“ do ztracena. Jediné, co se s rozvojem a zrychlováním sportu mění, je četnost těchto případů. Počet případů sportovních úrazů totiž v posledních letech přibývá a cyklus, ve kterém se objevují opravdu vážná zranění, se zkracuje. Za daných okolností je tak více než kdy aktuální řešit problematiku odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.

České právní prostředí se k této tématice vyjadřuje víceméně jenom sporadicky, prostřednictvím několika málo rozhodnutí Nejvyššího soudu (dále také jen NS). Prakticky nějaká ustálenější doktrína odpovědnosti sportovce za zranění v tuzemském prostředí chybí, což je

¹ HECHTER, William. *The Criminal Law and Violence in Sports*. The Crim. LQ, 1976, roč. 19, č. 3.-4., s. 425-8.

² ANDERSON, Jack. *No licence for thugery: violence, sport and the criminal law*. Criminal Law Review, 2008, roč. 10, č. 10, s. 751.

³ MUIR, Allan. Swedish player banned two years for vicious crosscheck [online]. si.com, 18. března 2016, [cit. 19. prosince 2016]. Dostupné na <http://www.si.com/nhl/2016/03/18/swedish-player-suspended-two-years-crosscheck-viktor-thomasson>.

v příkrém kontrastu se zahraničím, kde jsou této problematice věnovány desítky monografií. Je tak otázkou, jakým způsobem přistupovat ke stále se množícím případům sportovních úrazů.

Ve své diplomové práci se budu zabývat výlučně dílčím aspektem odpovědnosti sportovců, a to odpovědností sportovců za způsobené úrazy z trestněprávního hlediska. Za hlavní výzkumnou otázku své práce tak považuji přístup trestního práva k odpovědnosti sportovců za způsobené sportovní úrazy. Zejména, zdali vůbec a případně v jakém okamžiku, je vhodná aplikace trestněprávní represe pachatele za zranění způsobené soupeři v průběhu sportovní činnosti? V rámci této otázky je pak třeba posoudit i několik dílčích otázek, jimiž jsou: vzájemný vztah trestního práva a sportu, teoretická východiska odpovědnosti sportovců za úrazy a přístup zahraniční i domácí právní praxe k dané problematice.

K tématu mě před lety přivedlo „revoluční“ usnesení Nejvyššího soudu, které uznalo fotbalistu druhé nejnížší ligy vinným trestným činem ublížení na zdraví za nikterak brutální foul.

Jelikož se z českého pohledu jedná o poměrně opomíjenou problematiku, existuje malé množství odborných publikací v dané oblasti. Z tohoto důvodu jsou hlavním zdrojem mé diplomové práce především práce známého českého odborníka na sportovněprávní problematiku Michala Králíka a dále zahraniční publikace a vědecké články.

Otázku trestní odpovědnosti sportovců jsem ve své práci systematicky rozdělil do šesti kapitol. První kapitola nastiňuje historický vývoj odpovědnosti za sportovní zranění od starověkého Řecka po středověk. Následující kapitola přibližuje v praxi vytvořené teorie vztahu sportu a trestního práva. Třetí kapitola rozebírá nejuznávanější světové teorie týkající se trestněprávní odpovědnosti sportovců za úrazy. V pořadí čtvrtá kapitola je věnována komparativnímu pohledu do zahraničních právních prostředí a jejich přístupu k problematice odpovědnosti sportovce za zranění. V rámci této kapitoly jsem vybral z mého pohledu pouze nejzajímavější přístupy jednotlivých států. Svě zástupce zde má jak anglo-americký právní systém (Anglie, Skotsko, Kanada, USA), tak kontinentální právní prostředí (Německo, Rakousko). Pátá kapitola poté analyzuje danou problematiku z pohledu českého práva. Nejprve jsou v ní rozebrány okolnosti vylučující protiprávnost, které v souvislosti se sportovními úrazy přicházejí v úvahu. Druhou část kapitoly věnované tuzemskému právnímu prostředí tvoří analýza trestních případů sportovních zranění, které byly řešeny NS. V poslední kapitole pak nastiňuji zamyšlení nad českým právním prostředím v souvislosti s trestněprávní odpovědností sportovců. První část tvoří úvahy de lege lata, druhou pak úvahy de lege ferenda.

Diplomová práce má teoretický charakter a využívá především metodu analýzy a komparace. Analýze jsou podrobeny jednotlivé právní teorie zabývající se otázkou odpovědnosti sportovců, stejně jako jednotlivé instituty trestního práva a judikatura soudů. Komparace je

využita jednak při analyzování jednotlivých právních teorií, dále jsou srovnávány zahraniční právní systémy v samostatné kapitole. Ze získaných poznatků provádím syntézu a odpovídám na výzkumné otázky položené v úvodu.

1 Historie právní odpovědnosti za sportovní zranění

Úvodní kapitola se v duchu známého hesla, kdo chce znát současnost, musí znát i minulost, věnuje historii právní odpovědnosti za sportovní zranění. Úvahy o odpovědnosti sportovce za způsobená zranění se samozřejmě neobjevily ze dne na den, nýbrž prošly dlouhým vývojem, jehož počátek se datuje až do časů starověkého Řecka. Ostatně jak A. Wacke trefně uvádí, „kdo má v úmyslu právo vědecky pěstovat, neměl by tak činit z perspektivy jezevčíka, který vidí jen to, co leží před jeho nosem, ale nezná cestu, kterou jsme prošli v průběhu dvou tisíciletí.“⁴

V rámci tohoto historického exkurzu se podíváme na vývoj od antické epochy – v Řecku a Římě až po období středověku.

1.1 Řecká epocha

Řečtí myslitelé vycházeli ve svých úvahách o odpovědnosti za zranění ze dvou základních úloh, kterou pro ně sport představoval. Herní činnost buď byla přípravou na válku, nebo představovala cestu k naplnění a dosažení ideálu kalokagathie.⁵ V obou případech jí ovšem doprovázela častá fyzická (a někdy dokonce i smrtelná) zranění participantů.

Úskalí častých zranění si dobře uvědomoval také Solón, který jako jeden z prvních na tuto problematiku pamatoval ve svých zákonech, když pravidlo zformuloval následovně: „Jestliže někdo (někoho) zabije neúmyslně na závodech, ... nebo nepoznav (jej) ve válce ..., za to necht' není stíhán pro zabití.“⁶ Byť autorství této normy není zcela jednoznačné, můžeme si povšimnout dvou důležitých faktů.⁷

Jednak faktu, že Solón postavil zabití na závodech naroveň se zabitím ve válce (za určitých okolností), což jen dokládá spojení, které mezi oběma činnostmi panovalo. Mnohem důležitější je pak fakt, že Solón rozlišoval mezi vraždou a neúmyslným zabitím. Hraničním kritériem pro vynětí sportovce z dopadu trestních norem byla právě absence úmyslu způsobit protivníkovi zranění nebo smrt. Tento koncept charakterizuje celý řecký přístup k dané problematice. Řecké právo však nedospělo tak daleko, co se týče chápání zavinění, k dnešnímu rozlišení stupňů kulpózního a dolózního jednání, a tak by pod neúmyslné zabití tehdy spadalo zřejmě i jednání dnes označované za nepřímý úmysl.⁸

⁴ KRÁLÍK, Michal. *Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy*. Právní rozhledy. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 539.

⁵ KUKLÍK, Jan a kol. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 65.

⁶ KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, xxii, s. 70.

⁷ P. Oliva uvádí, že se spíše zdá, že autorem této normy je Drakón, jehož opatření týkající se zabití byla převzata do zákonodárství Solónova

⁸ KRÁLÍK: *Právo ve sportu*, s. 70.

Na Solónu pak navázal Demosthenes, který v obžalobě proti Aristokratovi formuloval zásady sportovního zápolení takto: „Kdo při hře způsobí smrt jinému, bude zproštěn jakékoliv viny. Proč? Protože zákonodárce nebude posuzovat čin, ale úmysl. A jaký zde byl úmysl? Zvítězit nad živým, ne způsobit mu smrt. A jestliže se zabítý projevil jako slabší než ten druhý během únavné snahy o vítězství, bylo to příčinou všeho zlého; a za to se ani netrestá.“⁹

Linii nastolenou Solónem a Demosthenem pak potvrdil i Platón, když ve svých Zákonech napsal: „Jestliže někdo při zápasech a veřejných závodech neúmyslně usmrtí některého druhu, buď na místě, nebo tak, že později podlehne zranění, nebo stejným způsobem ve válce nebo při válečném cvičení, při němž se konají cviky holými těly, nebo se užíváním některých zbraní napodobuje válečná činnost, ať se očistí podle zákona o těch případech přineseného z Delf a budíž čist.“¹⁰ Platón zde rozlišuje případy úmyslného a neúmyslného zabití, když beztrestnost neúmyslného zabití zdůvodňuje „vyšším zájmem“ připravenosti Athén v případě válečného konfliktu. Stejně jako jeho předchůdci však ani Platón nevyklučuje právní postih v případě, že by ke zranění došlo zcela záměrně.¹¹

Lze tak konstatovat, že řecké právo upřednostňovalo beztrestnost sportovce v případě sportovních úrazů, nešlo-li o exces a zřejmý nepoctivý záměr sportovce.

1.2 Římská epocha

Po vzoru svých řeckých předchůdců také římské právo věnovalo problematice sportovních úrazů značnou pozornost. Sportovní nehody byly v oblasti soukromého práva podřízeny tzv. Aquiliovu zákonu, řešícímu náhradu škody. Pro římské právo je typické, že nejenže navázalo na řecké odlišení odpovědnosti skrze úmysl a nedbalost, ale také pracovalo s principem prevence před vznikem úrazů, jenž dnes reflektuje §2900 občanského zákoníku. V vztahu k Aquilovu zákonu to lze demonstrovat na několika konkrétních případech známých z Digest.¹²

Ulpianem popsáný případ „těžké atletiky“ zní následovně: „Jestliže někdo při odvážné hře, při zápolení spojeném s pěstním bojem, zatímco mezi sebou zápasí, jeden druhého zabije a to ve veřejném zápase, nepoužije se Aquilia, protože v rámci (snahy o získání) slávy a statečnosti, není to možno považovat za škodu způsobenou bezprávím. Poraní-li však (někdo někoho ze zápasu) ustupujícího, bude mít nepochybně zákon Aquiliův místo.“¹³ Absence protiprávnosti je zde, podobně jako u Řeků, odůvodněna upřednostněním dosažení cíle – zvítězit, nikoliv zranit soupeře.

⁹ KRÁLÍK, Michal. *Právní odpovědnost sportovce za sportovní úrazy: historická východiska a přístupy legislativy, úvod do problematiky*. Jurisprudence. Praha: Linde, 2006, s. 26.

¹⁰ KRÁLÍK: *Několik poznámek k právní odpovědnosti ...*, s. 539.

¹¹ KRÁLÍK: *Právo ve sportu*, s. 73.

¹² KUKLÍK: *Sportovní právo*, s. 66.

¹³ KRÁLÍK: *Právní odpovědnost sportovce za sportovní úrazy – historická východiska ...*, s. 27.

Další případ „nebezpečného holení“ je zajímavý také proto, že řeší právě prevenční povinnost a odpovědnost osoby přímo nezúčastněné na sportovním zápolení. Zní takto: „Dále Mela píše: jakmile si více lidí hrálo s míčem a jeden z nich hodil míč prudce, míč spadl na holiče, který právě holil otroka, a přiložený nůž podřezal otrokovi hrdlo, tak odpovídá podle Lex Aquilia ten, koho se týká zavinění. Proculus řekl, zavinění se týká holiče. A skutečně, pokud holil tam, kde se obvykle hraje nebo kde je velký provoz, připočítává se mu to jako zavinění. I když nelze neprávem ani to uvést, že kdo důvěřuje holiči, jenž má stoličku na nebezpečném místě, musí si sám nést důsledky.“ Sportovec zde odpovědnosti sice principiálně zbaven není, avšak ta nastupuje pouze tehdy, dojde-li z jeho strany k úmyslnému zranění či ohrožení diváka. Při řádném výkonu hry je sportovcova odpovědnost prakticky vyloučena.¹⁴

Otázku sportovněprávní odpovědnosti pak dále precizoval případ „hoseného oštěpu“, jehož znění je následující: „Dojde-li při hrách s házením oštěpem k usmrcení otroka, je zde dán prostor k podání žaloby z titulu zákona Aquilia. Jestliže však otrok přeběhl přes místo v době, kdy se jiní na cvičišti cvičili v hodů s oštěpem, působnost zákona Aquilia odpadá, vzhledem k tomu, že neměl v nevhodný čas přecházet přes místo určené k vrhání oštěpem. Kdo po něm však hodil oštěpem svévolně, musí ovšem nést odpovědnost ze zákona Aquilia.“¹⁵

Pro všechny tři případy je společné, že se snažily najít hranici vymezující odpovědnost sportovce za sportovní úraz způsobený ať už druhému sportovci, či divákovi. Z citovaných případů vyplývá jednoznačný závěr. Hráč nese odpovědnost pouze v případě svévolného zranění, záměrného ohrožení nebo projevení nedostatku obezřetnosti a předvídavosti.

Pro úplnost lze ještě zmínit případ sportovního úrazu z Digest mimo rámec Aquilova zákona: „Jestliže někdo při hře nebo zatímco zápasí, způsobí probodnutí, není to považováno za bezprávi.“ Ve srovnání s případy v rámci Aquilova zákona se jedná o argumentaci poměrně strohou, lze však soudit, že i v těchto případech byla beztrestnost podmíněna řádným vedením boje v souladu se sportovními pravidly. Nutno ovšem podotknout, že klasické trestní právo stálo v Římě hluboko ve stínu soukromého práva.¹⁶

1.3 Období středověku

Pro středověk je příznačný právní partikularismus, jehož následkem se vytvořila řada právních učeních a názorů na trestnost či naopak beztrestnost sportovních úrazů jak na poli církevního, tak na poli světského práva. Společným rysem je přiznání určité míry sportovní imunity pro osoby, které při hře či sportu způsobily zranění.¹⁷

¹⁴ KRÁLÍK: *Právo ve sportu*, s. 85-86.

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ KRÁLÍK: *Několik poznámek k právní odpovědnosti ...*, s. 540.

¹⁷ KUKLÍK: *Sportovní právo*, s. 66.

1.3.1 Světské právo

Ve sféře světského práva lze za převládající považovat antikou ovlivněný názor Menochiův: „když někdo ve hře nebo povoleném zápasu způsobí poranění druhu, se kterým zápasí, a to nechtěnou nehodou, nepodléhá, podle božského zákona Platónova, trestu.“¹⁸ Opačné pravidlo však platí pro rytířské turnaje, které se těšily oblibě zejména v období 11. - 13. století. Pro rytířské turnaje platila zásada, že jakékoli zranění způsobené v důsledku těchto turnajů bylo, bez ohledu na okolnosti, přísně trestáno jako úmyslné ublížení na zdraví, avšak byl-li v hledišti přítomen král, prošly soupeřům beztrestně. Takové opatření pak mělo za následek celkové ustoupení od sportovních aktivit kvůli hrozbě sankcí.¹⁹

1.3.2 Kanonické právo

Kanonické právo při hodnocení sportovních úrazů v rámci rytířských turnajů vůbec nepracovalo s otázkou dodržení či porušení pravidel turnaje. Sportovní pravidla stála zcela mimo rámec právního hodnocení. Základem kanonického pohledu byl dualismus mezi „res licita“ (věc povolená) a „res illicita“ (věc nepovolená), na němž byla vystavěna celá nauka o vině.²⁰

Odpovědnost podle kanonického učení nastupuje vždy v případě, jedná-li se o zranění během sportovní aktivity označené jako res illicita. Samotná účast na nedovolené hře zakládá odpovědnost škůdce a je důvodem pro jeho potrestání. Otázka příčinné souvislosti mezi účastí v res illicita a škodou, stejně jako sportovcova míra zavinění se staly zcela bezpředmětné.²¹ Později se pak objevil mnohem modernější názor reprezentovaný jednou skupinou dekretalistů (např. Bernardus, Petrus Hispanus) odůvodňující postih škůdce nikoliv zákazem hry, ale nedostatkem obezřetnosti škůdce. Naproti tomu skutečnost, že hra byla povolená, neznamenal sama o sobě vynětí z právního postihu, ale začíná se objevovat také důraz kladený na zavinění.²²

¹⁸ KRÁLÍK: *Několik poznámek k právní odpovědnosti ...*, s. 541.

¹⁹ KRÁLÍK: *Právní odpovědnost sportovce zra sportovní úrazy – historická východiska ...*, s. 29.

²⁰ KRÁLÍK: *Právo ve sportu*, s. 95.

²¹ Tamtéž, s. 96.

²² KRÁLÍK: *Několik poznámek k právní odpovědnosti ...*, s. 541-542.

2 Vztah sportu a trestního práva

Vztah sportu a práva je tématem od 20. století, kdy došlo ke komercializaci sportu. V této kapitole si rozebereme různé úhly pohledu, jak nazírat na intervenci práva do sportu, z nichž pak vychází jednotlivé teorie o posuzování trestněprávní odpovědnosti ve sportu.

2.1 Vymezení teoretických hranic

Ačkoliv se zdá, že sport a právo jsou na první pohled dvě samostatné oblasti společenského života, opak je pravdou. Mezi sportem a právem existují vazby, které tyto dva systémy propojují.

Právo obsahuje regulaci všech celospolečenských činností, jichž je oblast sportu podmnožinou a jako taková se tedy musí právnímu řádu podřídit. Sportovní činnost a sportovní pravidla, která tuto činnost upravují, musí být v souladu s celým právním řádem, zatímco právní řád je na systému regulace sportovní činnosti naprosto nezávislý.

V rovině trestního práva lze pak teoreticky vymezit tři hlavní způsoby posuzování trestní odpovědnosti ve vztahu ke sportu. První dva způsoby jsou do určité míry krajní názorové proudy ať již absolutní imunity sportovců, nebo rigidní aplikace řádného práva. K těmto dvěma způsobům se pak připojuje třetí způsob, který je částečnou kombinací dvou předchozích. Tento třetí způsob připouští aplikaci norem trestního práva, nicméně počítá i s částečnou sportovní imunitou. Níže si jednotlivé teoretické přístupy rozebereme.

2.2 Teorie absolutní imunity sportovců

Teorie absolutní imunity sportovců vychází z předpokladu, že sport je na právu natolik nezávislou oblastí, že do ní nelze právní regulací zasahovat. Oblast sportu si vytváří vlastní pravidla a normy a je také schopna efektivně postihovat jejich porušování. Trestání sportovce represivními normami je neefektivní, roli trestního práva přebírají autoritativní sportovní orgány. Tato teorie má jak své zastánce, tak odpůrce.²³

Za krajního představitele z řad zástupců autonomie sportu na právu je považován italský autor Bruno Zauli a jeho koncepce. Zauli nalézá základ pro sportovní činnost v přirozeném právu a pozitivní právo může (Zauli hovoří dokonce o povinnosti) zasáhnout jen tehdy, pokud sportovní autoregulace selhává. Zauli totiž vychází z předpokladu, že sportovcem – amatérem se člověk rodí a sportovcem – profesionálem se následně stává. Profesionální sportovec musí bezvýhradně podléhat normám pozitivního práva. Naproti tomu činnost sportovce – amatéra je

²³ COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, s. 13-14.

podřízena pouze přírodním zákonům, jakožto jeho přirozené právo.²⁴ V praktické aplikaci ovšem Zauliho koncepce značně pokulhává.

S. Sádovský definuje 3 podmínky, které musí být kumulativně splněny, aby byla vyloučena sportovcova trestní odpovědnost dle teorie absolutní sportovní imunity: 1) k jednání, které vede k úrazu, musí dojít na sportovním hřišti, 2) v průběhu organizovaného sportu, 3) a nesmí dojít k porušení pravidel pro daný sport. Jak Sádovský ovšem správně dodává, tato koncepce je neudržitelná, neboť pokud bychom připustili akceptaci pouze teritoriálního hlediska (1. podmínky), došlo by ke vzniku jakýchsi speciálních případů extrateritoriálních míst, kde neplatí obecné právo, nýbrž speciální režim sportovního posuzování. V praxi by navíc bylo velmi obtížné sportoviště definovat, zvláště za situace tzv. hraničních případů (např. rallye závod na běžné silnici nebo závod horských kol vedoucí veřejně přístupným přírodním areálem). Sádovský zároveň důvodně vyjadřuje obavy ze zneužití sportovních událostí ke kriminální činnosti.²⁵

Teorie absolutní imunity sportovce za těchto podmínek navíc vzbuzuje mylný dojem náhražky pozitivního práva vnitřními pravidly. Z výše uvedených důvodů je proto tato teorie neobhajitelná a lpění na ní by bylo nejen popřením všech základních právních zásad, ale také v rozporu se samotným zájmem sportu.

2.3 Teorie rigidního uplatňování právního řádu

Na opačném poli názorového spektra stojí teorie rigidního uplatňování platného práva. Jedná se o čistě formalistický postup, kdy je na oblast sportu nahlíženo jako na jakoukoli jinou lidskou činnost, která plně podléhá všem právním normám a není brán ohled na to, že sport je chápán jako určitý autonomní celek s vlastním regulačním systémem. Jakékoliv protiprávní jednání ve sportu tak bude posuzováno stejně jako každé jiné protiprávní chování ve společnosti. Dle tohoto způsobu posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců za způsobené úrazy tedy neexistuje žádná míra tolerance pro úrazy, ke kterým při sportu dochází a nebude zohledněno určité riziko, které s sebou sport přináší.²⁶

Mezi jednoho z největších zastánců této teorie patří Edward Grayson. Podle Graysona neexistuje nic takového jako sportovní právo, neboť na sport lze bez problémů aplikovat ostatní právní disciplíny a není důvod dávat sportu nějaká privilegia. Samotný sport vidí Grayson jako již příliš brutální a násilný, který je na míle vzdálen od své původní ideje. Za nastalou situací vidí selhání sportovních funkcionářů (sportovní autoregulace). Jako nejschopnější mechanismus nápravy těchto negativních jevů ve sportu považuje Grayson právě pozitivní právo. Jak sám říká,

²⁴ KRÁLÍK: *Právo ve sportu*, s. 111-115.

²⁵ SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2010, s. 35-37.

²⁶ COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 14.

žádná arbitráž nemá moc jako soud, soud by proto měl mít dokonce přednost v případě řešení sportovněprávních sporů.²⁷ Ani s Graysonovými názory nelze zcela souhlasit.

Odpůrci této teorie zcela správně poukazují na její hlavní nedostatky. Předně pokud bychom připustili rigidní uplatňování právního řádu ve sportu, vedlo by to ke snížení jeho atraktivity a radikálně by to snížilo jeho rozvoj. Moderní sport se vyznačuje zejména svou rychlostí a dynamikou, ke které určitá míra rizika z podstaty patří. Pokud bychom tuto míru rizika nezhlednili v právní kvalifikaci úrazů vyskytujících se ve sportu, kladli bychom na hráče nepřiměřené břemeno. Jak Králík trefně poznamenává, úrazy ve sportu existovaly, existují a existovat budou i při maximální prevenci. Jejich formalistický postih se nezdá zcela vhodný a účinný. Naopak připouštíme-li tvrdou, ale čestnou hru, je namístě vytvořit právní rámec dávající sportovcům jistotu, že za takové jednání nebudou postiženi. Po sportovcích totiž nelze požadovat, aby chodili opatrně kolem svých protivníků v přehnané prevenci před vznikem úrazů.²⁸

Před nebezpečím přílišné intervence práva do sportu varují další autoři. Mezi nimi např. J. Hora, který vyjadřuje obavu z přesycení sportu právními předpisy, S. Jedruch pak obavu z táhlých soudních sporů, které by příliš uškodily sportu, či A. Kijowski nebo S. Gardiner.²⁹

Dle Gardinerova názoru existuje nebezpečí, že jestliže se strany určitých společenských vztahů v rámci svého sociálního pole (sportu) dostanou do sporu a tento spor budou následně řešit mechanismy právními, a nikoliv vnitřními, nastalo to negativně změnilo vztah mezi nimi.³⁰ Gardinerova koncepce tak naráží na tzv. faktickou autonomii sportu na právu.

Podstata faktické autonomie sportu spočívá v tom, že právní doktrína sice připouští aplikovatelnost práva do oblasti sportu, nicméně skutečná situace vynětí prakticky odráží, neboť praxe jen velmi málo a neochotně k zásahům do sportu přistupuje. Tento problém existuje tam, kde se setkáváme s duplicitou úprav, tedy že danou problematiku upravují jak právní předpisy, tak sportovní pravidla. Do této kategorie spadají právě sportovní úrazy. Faktická autonomie prolíná jak sférou politickou, sportovně-funkcionářskou, tak do jisté míry i justiční. Králík dokonce připouští, že sami soudci si nezdědka ulehčují složitou sportovněprávní problematiku prostým pašálníím odkazem na správnost, či nesprávnost závěrů orgánů sportovních organizací.³¹

V souvislosti s faktickou autonomií sportu je zajímavá Nápravníková studie z roku 1988 Úrazová zábrana ve sportu, která se zabývá mj. úrazy během ledního hokeje v ČSR v období

²⁷ KRÁLÍK: *Právo ve sportu*, s. 111-115.

²⁸ Tamtéž, s. 124.

²⁹ Tamtéž, s. 110-111.

³⁰ Tamtéž

³¹ KRÁLÍK: *Právo ve sportu*, s. 109.

1958-1986. Sádovský ve své knize s odkazem na tuto studii uvádí, že na území ČR se v průběhu jediného měsíce během hokejové sezóny vysoce pravděpodobně stane statisticky 636 úrazů, na jejichž vzniku se podílí cizí zavinění, a to v drtivé většině mechanismem, který vykazuje znaky trestného činu. Přesto jsou tyto úrazy pouze velmi sporadicky vyšetřovány orgány činnými v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“). Sádovský tento závěr vysvětluje dvěma skutečnostmi.

Jednak omezenými kapacitami lidských a technických zdrojů OČTŘ, kdy pokud by měly tyto orgány vyšetřovat každý jednotlivý úraz vzniklý při sportu, došlo by k jejich zahlcení. Druhou skutečností vysvětlující spíše shovívavý přístup OČTŘ je prioritizace společenských zájmů, zejména nedostatek společenské poptávky po důsledném stíhání sportovců.³² S oběma těmito pragmatickými vysvětleními lze souhlasit, byť s vědomím že argument zahlcenosti OČTŘ je z právního hlediska irelevantní.

Závěrem lze konstatovat, že ani teorie rigidního uplatňování právního řádu na sportovní úrazy není, s ohledem na výše uvedené argumenty, pro oblast sportu vhodná, a je proto na místě podívat se na modifikovanou teorii trestní odpovědnosti za sportovní úrazy.

2.4 Modifikovaná teorie trestní odpovědnosti

Rozpor mezi teorií striktního uplatňování právního řádu a teorií absolutní imunity sportovců nejlépe vystihuje komentář soudce Nejvyššího kanadského soudu Dohma v případě R. v Henderson: „Plně si uvědomuji, že kdyby tu bylo příliš mnoho zákazů proti těm, kteří se účastní sportu, jehož základem je tělesný kontakt, hra by brzy ztratila nejen hráče, ale i diváky. Ale co má společnost dělat, když tyto interakce mezi účastníky vedou k jednání, které, kdyby bylo kdekoliv jinde než na hřišti, by okamžitě vedlo k trestním sankcím bez sebemenšího otálení příslušných orgánů?“³³

Modifikovaná teorie trestní odpovědnosti je proto vyjádřením myšlenky, že ani teorie absolutní sportovní imunity, ani teorie rigidního uplatňování právního řádu není zcela aplikovatelná na moderní sport, a proto je nutné najít jejich průsečík. Tento způsob je tedy kombinací určitých prvků obou předchozích způsobů, přičemž ho nelze jednoznačně charakterizovat a vymezit. Teorie modifikované trestní odpovědnosti obsahuje celou řadu výjimek a modifikací, lišících se od sebe na základě právních doktrín jednotlivých států, jejich společenské a politické reality a celé řady dalších faktorů.

J. Pinkava správně odmítá aplikaci teorie absolutní sportovní imunity, protože by vedla k neodůvodněnému závadnému jednání a dekriminálnímu nebezpečným činů, stejně tak jako

³² SÁDOVSKÝ: *Právní aspekty násilí ...*, s. 39-41.

³³ MITTEN, Matthew J. a kol. *Sports law and regulation: cases, materials, and problems*. New York, N.Y.: Aspen Publishers, c2005, xxix, s. 887-888.

odmítá striktní teorii z důvodu, že by vedla k nepřijatelnému stíhání řady sportovních jednání, která nemají společensky závadný charakter.³⁴ Odmítnutím obou těchto teorií docházíme k závěru o vhodnosti aplikovatelnosti teorie třetí o modifikované trestní odpovědnosti, která je vyjádřením většinového názorového proudu sportovněprávních odborníků. Ten vychází z premisy, že za určitých přesně stanovených podmínek jsou sportovci zbaveni právní odpovědnosti za způsobenou smrt, poškození zdraví nebo zásah do tělesné integrity soupeřícího protivníka, došlo-li k těmto negativním následkům v průběhu provozování sportu. V tomto východisku dále dochází k velmi výrazné diferenciaci, co se týče rozsahu sportovcovi beztrestnosti, podmínek, za nichž je sportovcova trestněprávní odpovědnost vyloučena a právní kvalifikace důvodů vyloučení trestněprávního postihu.³⁵

Z teorie modifikované trestní odpovědnosti pak vychází řada různých teorií a doktrín jak k problematice sportovních úrazů přistupovat. Jednotlivé odlišnosti těchto doktrín jsou důsledkem faktu, že kodexy neobsahují speciální ustanovení, jež by zakládala nebo vylučovala právní odpovědnost sportovců.³⁶

³⁴ COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 15.

³⁵ KUKLÍK: *Sportovní právo*, s. 79.

³⁶ KRÁLÍK, Michal. *Komparativní pohled soudobé právní doktríny a soudní praxe na právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy: (vybrané otázky)*. Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora, 2006, s. 25.

3 Teorie trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy

V historickém vývoji zahraniční odborné sportovněprávní literatury vykristalizovalo nesčetné množství teorií zabývajících se kriminalizací sportovních úrazů. V této kapitole proto bude uvedena část těch nejznámějších teorií trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. Pro úplnost je třeba uvést, že některé teorie se navzájem prolínají, případně doplňují a těžko lze vymezit hranici mezi nimi.

3.1 Teorie nedostatku zavinění

Základ vyloučení odpovědnosti za sportovní úrazy je dle této teorie spatřován v tom, že sportovcům údajně nelze za způsobená zranění přičíst zavinění, a to ani ve formě nedbalosti. Teze o nedostatku zavinění bývá v této teorii podporována tvrzením, že sportovci se nedopouštějí sportovních úrazů v hněvu nebo nenávisti. Proti tomu však bývá správně namítáno, že absence uvedených motivů nevyklučuje zavinění a existence hněvu či nenávisti nejsou okolnostmi, se kterými by byla spojována odpovědnost za zásahy do zdraví fyzických osob. Pokud ovšem připustíme aplikaci institutu zavinění na sportovní úrazy, je otázkou zda ve vztahu ke sportovcům aplikovat běžná kritéria zavinění, nebo zavinění ve sportovní činnosti posuzovat dle kritérií odlišných. V této souvislosti bývá správně poukazováno, že pokud šlo o úmyslně způsobené zranění, nemá tato skutečnost se sportem nic společného, a není tak dán důvod pro privilegované posuzování trestnosti ve vztahu ke sportovnímu úrazu.³⁷

Králík upozorňuje na to, že bývá-li v rámci úvah o právní odpovědnosti sportovce velmi často zdůrazňováno, že sportovec svou účastí ve hře vyjadřuje vědomost o rizicích spojených s touto účastí (a jak bude uvedeno dále, některé teorie s tímto vědomím spojují také vyjádřený souhlas s určitým typem zranění), zrcadlovým odrazem této skutečnosti je pak nutná vědomost sportovce, že určitým sportovním zákrokem může svému protihráči způsobit zásah do tělesné integrity.³⁸

V souvislosti s touto teorií jsou zajímavé dva případy z Anglie. Jedním z prvních případů, který se týkal trestněprávní odpovědnosti sportovce za způsobený úraz, byl případ R v Bradshaw (1878). Obžalovaný skočil na poškozeného, který kličkoval s míčem, v úmyslu sebrat mu míč. Provedl to ovšem s takovou silou, že protřhl poškozenému střeva a ten následně zemřel. Bradshaw se hájil tím, že neměl v úmyslu obžalovanému ublížit. Soudním rozhodnutím byl nakonec osvobozen, protože se „dopustil jednání, které bylo nedílnou součástí hraní fyzického

³⁷ KRÁLÍK: *Několik poznámek k právní odpovědnosti ...*, s. 542.

³⁸ KRÁLÍK, Michal. *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy: (teoretický a doktrinální úvod do problematiky)*. Trestní právo. Praha: Orac, 2006, s. 66.

sportu, jakým je fotbal.“ Soudce Bramwell v tomto případě konstatoval, že obviněný je vinen, pokud měl v úmyslu nebo věděl, že činem pravděpodobně způsobí vážné zranění.³⁹

Naproti tomu o více než století později, v případě R v Goodwin (1995), byl obžalovaný za své „bezohledné chování“ během souboje o míč při ragbyovém zápase odsouzen na 4 měsíce do vězení. Nicméně odvolací soud v tomto případě konstatoval, že pokud se při souboji o míč objeví vážné zranění, obhajoba obžalovaného o tom, že závažnost zranění byla neúmyslná a neočekávaná, může být mnohem snáze opodstatněná.

Teorie nedostatku zavinění především nereflektuje skutečnost, kdy hráč ani nemá v úmyslu „hrát míč“. Příkladem takového chování budiž Roy Keane, který se ve své autobiografii přiznal, že v jednom ze svých utkání hrubým způsobem fauloval protihráče s úmyslem ho zranit.⁴⁰ S množstvím narůstajících podobných úmyslných zákroků proti sportovním pravidlům je tato teorie zjevně neudržitelná.

3.2 Teorie nešťastné náhody

Tato teorie se do značné míry překrývá s teorií předchozí a vychází z názoru, že při výkonu sportovní činnosti dochází k úrazům nikoliv v přímé snaze protivníka zranit, ale ve snaze o dosažení sportovního cíle. Způsobené úrazy jsou považovány za úrazy, které lze podřadit pod nešťastnou náhodu, za kterou sportovec nemůže odpovídat. Na sportovní úrazy je zde nahlíženo jako na nepředvídatelná a neočekávaná zranění zapříčiněná vis maior.⁴¹

Obecnost této teorie spočívající v absentujícím vymezení hranic „nešťastné náhody“ a existence úmyslných jednání proti sportovním pravidlům, činí její použitelnost značně problematickou. Tato teorie vylučuje pouze trestní odpovědnost za zranění způsobená z nedbalosti, ke kterým dochází při sportu, nicméně většina doktríny se stejně vcelku jednotně shoduje v názoru, že úmyslné zranění soupeře je okolností, která jakékoliv úvahy o právní beztrestnosti vylučuje.⁴²

Pinkava uvádí v souvislosti s faktorem nešťastné náhody tři možné situace. V prvním případě bude prokázáno, že nešťastná náhoda v daném případě nebyla dána a jednání bylo uskutečněno pouze v důsledku porušení nejdůležitějších společenských hodnot a zájmů. V tomto případě je uplatnění trestní odpovědnosti na místě.

³⁹ KRÁLÍK, Michal. *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. a 21. století*. Soudní rozhledy, 2006, roč. 12, č. 10, s. 366.

⁴⁰ HRNČÍŘÍK, Tomáš. *Trestněprávní odpovědnost sportovců za zranění způsobená při výkonu sportovní činnosti* [online]. *ipravnik.cz.*, 31. srpna 2005. Dostupné z http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/txtexpresion_sport/art_3786/rbsearchsource_articles/trestnepravni-odpovednost-sportovcu-za-zraneni-zpusobena-pri-vykonu-sportovni-cinnosti.aspx.

⁴¹ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy: (teoretický a doktrinální...)*, s. 66-67.

⁴² Tamtéž

V druhém případě bude prokázáno, že zranění vzniklo mimo jiné i v důsledku nešťastné náhody, nikoliv však výlučně. Bude se tedy jednat o snížení míry trestní odpovědnosti.

Ve třetím případě se bude jednat o situaci, kdy došlo ke zranění jednoho sportovce druhým pouze v důsledku nešťastné náhody a nebude možné dovést zavinění jiné osoby. V takovém případě nebude tento sportovec trestně odpovědný.⁴³

3.3 Teorie účelu

Jedná se o teorii, kterou lze vyjádřit rčením „úcel světí prostředky“. Podstata této teorie spočívá v tom, že sport je chápán jako vysoce prospěšná společenská činnost s vysokým mravním, výchovným a zdravotním významem. Nicméně i tato činnost s sebou přináší negativní jevy v podobě sportovních úrazů. Podle této teorie je pak namístě akceptovat a tolerovat nezamýšlené (nezaviněné) sportovní úrazy, tj. neuplatňovat právní postih, vzhledem k cíli a účelu sportu pro člověka a společnost. Nezbytnou podmínkou je však dodržování závazných sportovních pravidel a zvyklostí při současném respektování zásad fair play. Úmyslné vybočení z těchto norem pak představuje exces ze sportovní činnosti a sportovce, který se provinil, čeká právní postih podle obecných právních norem.⁴⁴

Bývá také zdůrazňováno, že povolením, resp. nezakázáním provozování určité sportovní činnosti ze strany státu je vyjádřen účel, neboť státní respektování sportovní činnosti vyjadřuje pozitivní cíl, který je dosahován prostřednictvím sportu. Pro některé autory je povolení sportovní činnosti státem dokonce samotný důvod vylučující odpovědnost sportovce za sportovní úraz.⁴⁵

Tím se dostáváme k příbuzné teorii s podobnými prvky, kterou je teorie obecné legality sportu. Teorie obecné legality sportu ústí v závěr, že faktem podpory, uznání nebo tolerování sportovní disciplíny státem jsou současně beztrestností vybaveny i úrazy, ke kterým dochází v průběhu sportovní činnosti. V našich podmínkách by se zřejmě jednalo o absolutní vnímání institutu výkonu dovolené činnosti, jakožto výslovně neuvedené okolnosti vylučující protiprávnost. Zásadní (a správná) námitka odpůrců této teorie spočívá v argumentu, že je-li možno tímto způsobem založit legalnost sportovní činnosti, neznámá to ještě, že se stává „netrestným“ vše, k čemu v rámci provozování sportu dojde. Spornou také zůstává otázka, jakým způsobem by měl stát vyjádřit podporu, uznání či toleranci sportovní disciplíny.⁴⁶

Další teorií, která se do jisté míry překrývá s teorií účelu, je teorie sportovní imunity prezentovaná belgickým univerzitním profesorem R. Charlesem. Ten pracuje s pojmem tzv. sportovní imunity, který vyjadřuje beztrestnost pro sportovní úrazy. Charles ve své monografii

⁴³ COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 68-69.

⁴⁴ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrinální ...)*, s. 66.

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Tamtéž, s. 20.

uvádí: „Je shoda mezi veřejným míněním a trestním zákonem v nazírání na to, zda jde o pohnutku čestnou, sledující jen sportovní cíl, bez postranních úmyslů, anebo o nečestnou a záměrně směřující k poranění soupeře. To je také rozhodující pro výjimečnou exempci z trestního zákona a postihu, tj. pro sportovní imunitu. Její hranice jsou dány obecnou prospěšností sportu, pro kterou se výkon toleruje. A pokud je taková sportovní činnost prospěšná, užitečná, trvá i sportovní imunita, a to i když došlo při výkonu sportu k porušení některých ustanovení trestního zákona. Jinak sportovní imunita místa nemá a pak není překážek k represí.“⁴⁷

Pochybnosti o uplatitelnosti teorie účelu vyplývají především z faktu, že právní předpisy neoperují s účelem jako s výslovnou okolností zakládající beztrestnost a jeho význam je dán především zvyklostí. Problematické je rovněž vymezení samotného pojmu „účelu“, zda se má jednat o pojetí subjektivní, objektivní či subjektivně-objektivní.⁴⁸

Naproti tomu autoři J. a P. Hruškové vidí teorii účelu jako použitelnou pro současnou podobu sportu. Podstatu této teorie totiž vidí v období principu proporcionality, kdy na jedné straně stojí společensky přínosná a prospěšná sportovní činnost a na straně druhé pak zájem na zachování zdraví sportovce. Provozování sportu převažuje, dokud nedojde v rámci takové činnosti k úmyslnému zranění protihráče.⁴⁹ S tímto názorem lze souhlasit do té míry, že úmyslně způsobená zranění budou trestně stíhána bez ohledu na sportovní specifikum. Nicméně nelze bez dalšího legalizovat případy zranění způsobených nedbalostí s odkazem na prospěšnost sportovní činnosti, především z toho důvodu, že v praxi bude často velmi obtížné úmysl sportovci prokázat. Trestní odpovědnosti by tak mohly uniknout i extrémní případy naprosto vybočující z rámce běžné hry jen z toho důvodu, že u nich lze prokázat „pouze“ vědomou nedbalost.

Králík dodává, že současná právní doktrína tuto teorii jako samostatnou spíše opouští a kritéria v ní vyjádřená se snaží zohledňovat v rámci dalších právních teorií vztahujících se k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.⁵⁰

3.4 Teorie přípustného sportovního rizika

Podstata této teorie spočívá v tom, že s některými sporty je spojena zvýšená míra nebezpečí úrazu či zranění. Sportovec, který si je rizikovosti sportovní činnosti vědom, a přesto tuto činnost podstupuje, akceptuje určitou míru rizika zranění. Je-li pak sportovci způsobeno zranění jiným

⁴⁷ KRÁLÍK: *Několik poznámek k právní odpovědnosti ...*, s. 542.

⁴⁸ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrinální ...)*, s. 66.

⁴⁹ HRUŠKA, Jiří, HRUŠKA, Pavel. *Aplikace norem trestního práva v oblasti sportu v České republice*. Trestní právo. Praha: Orac, 2013, **18**(1), s. 10.

⁵⁰ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrinální ...)*, s. 66.

sportovcem, který se sportovního klání účastní také při vědomí rizikovosti sportu, pak tento sportovec není odpovědný za následek, ke kterému může při této činnosti dojít. O aktuálnosti této teorie svědčí např. i to, že se v Polsku svého času uvažovalo o zavedení sportovního rizika do trestního zákona jako výslovné okolnosti vylučující protiprávnost.⁵¹

Proti výslovnému normativnímu zakotvení sportovního rizika jako okolnosti zakládající beztrestnost hovoří především to, že se jedná o institut dosud málo teoreticky propracovaný, zejména nejsou vymezeny zcela přesně podmínky a hranice tohoto sportovního rizika. Otázkou také zůstává, jaká je míra přípustného rizika, kterou na sebe může sportovec brát v souvislosti se škodnými následky zranění. Králík však dodává skutečnost, že světová judikatura klade na sportovní riziko poměrně značný důraz. Sportovní činnost charakterizuje jakožto činnost svou povahou rizikovou, kde existence zranění je sice nežádoucím, nicméně běžným a do jisté míry nutným průvodním jevem.⁵²

Pinkava dále klade otázku poměru souhlasu mezi bojovými sporty a ostatními sporty a správně uvádí, že míra rizika zranění, kterou na sebe přebírají sportovci aktivně provozující bojové sporty (např. box, MMA), je nepochybně několikanásobně vyšší než u jiných sportů. Je tedy nutné akceptovat různou míru rizika vzniku zranění v závislosti na charakteru sportovní činnosti.⁵³

3.5 Teorie dodržení sportovních pravidel

Uvedená teorie je v historickém vývoji velmi silně zakořeněna a hojně se prosazuje v mnoha současných právních prostředích. Její podstatou je předpoklad, že dodržení sportovního pravidla implikuje beztrestnost sportovce za způsobený úraz. Je ale na místě připomenout, že zastánci této teorie nepovažují dodržení sportovního pravidla za jedinou a výlučnou podmínku, nýbrž za jednu z několika, které je potřeba současně splnit.⁵⁴ Vzhledem k tomu, že otázka (ne)dodržení sportovních pravidel je v souvislosti s trestněprávní odpovědností sportovce za úrazy jednou z nejproblematictějších, rozeberme si ji podrobněji.

Výrazný vliv sportovním pravidlům přikládá většina moderních evropských doktrín. Německý a rakouský doktrinální směr rází zásadu, že podmínkou právní odpovědnosti je právě porušení sportovního pravidla při současně splněné podmínce, že se jednalo o závažné, hrubé

⁵¹ KRÁLÍK: *Několik poznámek k právní odpovědnosti ...*, s. 543.

⁵² KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrinální...)*, s. 67.

⁵³ COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 66.

⁵⁴ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický doktrinální ...)*, s. 20.

porušení tohoto pravidla. Účastní-li se tedy někdo nějakého kontaktního sportu, vydává se jemu známým, nebo alespoň jím rozpoznatelným nebezpečím, která s sebou daný sport nese.⁵⁵

Francouzská právní škola ve vztahu trestního práva a sportovní činnosti zdůrazňuje, že pravidla hry vydaná sportovními subjekty nezavazují trestního soudce, ale hrají v praxi velice důležitou roli.⁵⁶ Např. Le Roux vychází z přesvědčení, že sportovní pravidla mají význam toliko orientační – jsou to ukazatele, které mají pomoci soudci při posuzování otázek odpovědnosti. Soudce totiž nezávisle na sportovních pravidlech posoudí, zda jednání sportovce má znaky protiprávnosti a jako jednání zaviněné může být sportovci připsáno.⁵⁷ Podobný názor pak má i Pinkava, podle kterého porušení sportovních pravidel není nezbytným předpokladem pro aplikaci trestní odpovědnosti, spíše jen důležitým pomocným kritériem. Proto také podle Pinkavy neporušení sportovních pravidel nebude překážkou ke vzniku trestní odpovědnosti sportovce.⁵⁸ Z těchto úvah vycházely i francouzské soudy při řešení sportovních úrazů již v 1. pol. 20. století.

V roce 1931 soud 1. stupně v Bordeaux odsoudil ragbistu, který během ragbyového zápasu tak nešťastně zasáhl svého protihráče, že ten po několika hodinách zemřel. Obžalovaný se bránil, že v ničem neporušil pravidla hry a že způsob, jakým atakoval svého soupeře, byl pravidly dovolený. Tuto argumentaci však vyslyšel odvolací soud v Bordeaux, který uznal dodržení sportovních pravidel jako zásadní fakt legalizující jednání hráče a činící všechny další otázky nevýznamnými.⁵⁹

V dalším případě z Valence (1923) pak soudci při úvaze o podmínkách právní odpovědnosti zdůraznili, že samo dodržení sportovních pravidel není dostačující pro zproštění odpovědnosti sportovce za způsobenou škodu. Je totiž nutno, aby sportovec také vynaložil dostatečnou obezřetnost a rozvahu za účelem předcházení vzniku škody.⁶⁰

Ve třetím případě odsoudili trestní soudci soudu v Bourg (1935) hráče ragby, který způsobil smrt protihráče, za „nedostatek sportovního ducha a nevynaložení opatrnosti (obezřetnosti) nutné v takových případech,“ která překračuje požadavky zakotvené v minimální podobě ve sportovních pravidlech. Odsuzující rozsudek byl nad ragbistou vyneseno navzdory závěru disciplinární komise, která ragbistovo jednání zkoumala a posoudila ho jako souladné s pravidly ragby a neuložila mu žádnou sankci.⁶¹

⁵⁵ KRÁLÍK, Michal. *Právní význam sportovních pravidel pro právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle doktrinárního vývoje*. Časopis pro právní vědu a praxi. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2006, s. 130.

⁵⁶ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrinární ...)*, s. 21.

⁵⁷ KRÁLÍK, Michal. *Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy z pohledu zahraniční a tuzemské soudní praxe: (úvod do problematiky)*. Jurisprudence. Praha: Linde, 2006, s. 32.

⁵⁸ COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost...*, s. 22.

⁵⁹ KRÁLÍK: *Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy z pohledu zahraniční ...*, s. 31.

⁶⁰ Tamtéž

⁶¹ Tamtéž

Z obdobných závěrů vycházelo i soudní rozhodnutí z Říma z roku 1950, kde byl odsouzen jeden z italských fotbalistů, ačkoli neporušil fotbalová pravidla. V rozsudku kasačního soudu byl vyjádřen názor, že „obyčejná opatrnost a pouhé dodržování pravidel“ v takových případech nestačí ke zproštění trestní odpovědnosti. Od sportovce lze totiž i při sebeúpornějším boji požadovat, aby v každé situaci kontroloval své pohyby tak, aby nenarušil protivníkovu tělesnou nedotknutelnost (požadavek tzv. humánní bdělosti sportovce). Nutno ovšem podotknout, že toto rozhodnutí bylo právní vědou, zejména s ohledem na požadavek dodatečně nejasné zásady humánní bdělosti, přijato velmi kriticky.⁶²

I současná švýcarská doktrína přikládá sportovním pravidlům velký význam. To je patrné zejména v oblasti lyžování. Pravidla Mezinárodní lyžařské federace (FIS) se používají tehdy, když se zkoumá nedbalost lyžaře.⁶³

Současná anglická doktrína pak vyslovila názor, že dodržení sportovních pravidel není výslovná podmínka beztrestnosti, ale pouze jedna z okolností, ke které se přihlíží. Hráči obecně dávají souhlas k těm jednáním, která nejsou v rozporu s pravidly. Vedle toho však může být vyloučena odpovědnost sportovce i při porušení sportovních pravidel, jestliže čin, který měl za následek zranění, byl legitimním prostředkem provádění určité disciplíny. Naproti tomu však M. James zdůrazňuje, že dodržení sportovních pravidel samo o sobě není důvodem pro vyloučení trestní odpovědnosti sportovce, neboť „nic nemůže zabránit tomu, aby se právo používalo na jednání související s bojem o míč, dokonce i na ta, která jsou v souladu s pravidly hry. Pravidla příslušné hry nejsou určovatelem pro trestnost chování sportovce, protože nic nemůže učinit zákonným to, co je nezákonné podle práva země.“⁶⁴

G. Williams píše, že pravidla hry (resp. jejich dodržení) jsou přípustným důkazem obhajoby k dokázání skutečnosti, že jednání obžalovaného nebylo nebezpečné.⁶⁵ V již zmiňovaném rozsudku R v Bradshaw byl vysloven mj. následující názor: „Pokud člověk hraje podle pravidel a běžného způsobu hry a tuto hranici nepřekračuje, je opodstatněné dovést, že není hnán zlým úmyslem a že se nechová takovým způsobem, o kterém ví, že by mohl přivodit smrt nebo zranění.“

Velká skupina autorů zastává názor, že dodržení sportovního pravidla je jedinou nebo jednou z podmínek, který vylučuje odpovědnost za způsobený úraz. Významný polský teoretik Sawicki se na problematiku dívá očima sportovce, když pokládá otázku, zda na sportovce neklademe přehnaně vysoké požadavky, když ani dodržení sportovních pravidel jim nezaručí beztrestnost. Další polský teoretik S. Śliwiński mu ale oponuje, že touto úvahou „získávají“

⁶² KRÁLÍK: *Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy z pohledu zabraňování ...*, s. 34-35.

⁶³ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (teoretický a doktrínální ...)*, s. 21.

⁶⁴ Tamtéž, s. 21-22.

⁶⁵ GARDINER, Simon. *Sports law*. 3rd ed. Abingdon: Cavendish Publishing, 2006, lxii, s. 608.

sportovní pravidla povahu právních norem. I. Andrejew dokonce uvádí, že jsou-li dodrženy podmínky platné v oblasti sportu, činy jinak trestné nejsou trestnými činy.⁶⁶ Obdobně pak A. Brunner píše, že právo trestní nemůže požadovat od sportovců více než to, aby jejich jednání bylo v souladu se sportovními pravidly.⁶⁷

Zřejmě i z těchto úvah vycházel polský Nejvyšší soud, když v jednom ze svých rozsudků uvedl: „Je nutno mít za to, že účastník, který se řídí platnými pravidly hry, neporušuje zásady, vyplývající z podstaty hry, a řídí se ve svém úsilí výhradně sportovním cílem, jedná právně.“⁶⁸

Uvedený názor má však i své odpůrce, kteří odmítají poměřovat otázku trestní odpovědnosti sportovce toliko optikou dodržení nebo porušení sportovního pravidla. Příkladem uveďme polské autory. M. Bojarski uvádí, že význam mají sportovní pravidla pouze pomocný, a to při stanovení hranic trestní odpovědnosti. Jejich nedodržení pak podle něj ovlivňuje pouze výši trestu, samo otázku trestní odpovědnosti neřeší. M. Sośniak pak sportovní pravidla hodnotí z hlediska práva jako „technické normy“, které sice pomáhají při hodnocení konkrétních situací, nemají však závaznost.⁶⁹ Již zmiňovaný Śliwinski zase zdůraznil, že „při sportovních hrách je třeba klást důraz nikoliv pouze na pravidla hry, ale na zavinění.“⁷⁰

Konečně tuzemská soudní praxe se k významu sportovních pravidel z hlediska odpovědnosti sportovce za úrazy také vyjádřila v několika málo řešených případech. Z hlediska občanskoprávní odpovědnosti představuje porušení sportovních pravidel porušení obecné prevenční klauzule dnes zakotvené v §2900 občanského zákoníku.⁷¹ Z hlediska trestní odpovědnosti se pak NS k problematice vyjádřil ve svém usnesení 3 Tdo 1355/2006 v tom smyslu, že soud by měl při posuzování odpovědnosti sportovce za úraz přikládat význam porušení sportovních pravidel a trestat pouze hrubá porušení pravidel hry.⁷² Toto klíčové rozhodnutí z hlediska trestněprávní odpovědnosti sportovce za úrazy bude podrobněji analyzováno v kapitole věnující se problematice z pohledu českého právního prostředí.

3.6 Teorie souhlasu poškozeného

Teorie souhlasu poškozeného se užívá zejména v anglo-americkém právním prostředí. Vychází z předpokladu že, ten, kdo se dobrovolně účastní sportovního zápolení a je si vědom

⁶⁶ KRÁLÍK: *Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy z pohledu zabránění ...*, s. 33-34.

⁶⁷ KRÁLÍK: *Právní význam sportovních pravidel ...*, s. 126.

⁶⁸ KRÁLÍK: *Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy z pohledu zabránění ...*, s. 33-34.

⁶⁹ KRÁLÍK: *Právní význam sportovních pravidel ...*, s. 129.

⁷⁰ KRÁLÍK: *Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy z pohledu zabránění ...*, s. 32.

⁷¹ K tomu srovnej např. rozhodnutí Městského soudu v Praze sp. zn. 10 Co 190/76, rozhodnutí NS sp. zn.: 25 Cdo 1960/2002, rozhodnutí NS sp. zn.: 25 Cdo 493/2015.

⁷² KRÁLÍK: *K trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy podruhé*. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 2, s. 35.

všech rizik s tím spojených, dává tím de facto souhlas, resp. připouští, že k úrazu může dojít a je s tím srozuměn.⁷³ Tato teorie, ač hojně aplikovaná, má ovšem i své odpůrce.

Zásadní spornou otázkou totiž je to, s čím vším dává poškozený souhlas a jestli vůbec může tento souhlas dát. Kritici namítají, že nikdo nemůže dát souhlas se zásahem do své tělesné integrity. A pouhá vědomost sportovce o objektivně zvýšeném riziku nenahrazuje souhlas se zásahem do jeho tělesné integrity.⁷⁴ Skutečnost, že se na účast poškozeného ve sportovním utkání hledí jako na okolnost vylučující protiprávnost odmítá např. švýcarská doktrína. Švýcarský spolkový soud v roce 1983 vyjádřil názor, že účast na sportovní akci nebo hře neospravedlňuje s tím související tělesná zranění. Hrubě nedbalé nebo úmyslné pochybení v jednání není kryto mlčky uděleným souhlasem s rizikem ze strany účastníků. Spolkový soud tím omezil souhlas zraněného toliko na případy lehké nedbalosti.⁷⁵

Naproti tomu francouzské soudy zdůrazňují, že hráč přijímá riziko, že dostane rány. Na druhé straně však připomínají, že „pokud se hráči ragby nebo fotbalu dobrovolně vystavují riziku zranění od hráčů soupeřova týmu, je to pod podmínkou, že tato zranění vzniknou následkem provádění tohoto mužného a násilného sportu v souladu s pravidly hry.“⁷⁶

Zastánci této teorie berou na vědomí její možná úskalí a snaží se vymezit přesná kritéria, v rámci kterých lze souhlas poškozeného akceptovat. A tak bylo v případě R v Bradshaw rozhodnuto, že pokud je čin nedílnou součástí hry, bude souhlas poškozeného předpokládán a trestněprávní odpovědnost s tím nebude spojena. Potíž je dále ovšem spojena s vymezením toho, co je onou „nedílnou součástí hry“ a co jí naopak už není.⁷⁷

Sportovní pravidla a praxi označuje anglo-americká doktrína jako tzv. herní kulturu sportu. James definoval tuto herní kulturu sportu jako způsob, kterým je sportovní disciplína prováděna a to jak se očekává, že bude prováděna ostatními, kteří se sportovní disciplíny nějakým způsobem zúčastní. Zahrnuje kodexy chování, taktiky a běžně se vyskytující případy hry proti pravidlům.⁷⁸

V případě R v Billingham (a mnohých dalších) bylo vyjasněno, že účastníci kontaktních sportů nedávají souhlas k úmyslnému zranění, obzvláště jedná-li se o souboj mimo míč. Souhlas se tak nepoužije na jednání, které mají jen velmi málo dočinění s hraním hry.

V případě soubojů o míč je nutno brát v potaz různé faktory. Tyto faktory byly poprvé ustanoveny kanadskými soudy v případech úrazů při ledním hokeji (R v Cey a R v Cicarelli) a

⁷³ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy: (teoretický a doktrinální ...)*, s. 67.

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost ve světle evropské ...*, s. 369.

⁷⁶ Tamtéž, s. 372-373.

⁷⁷ Tamtéž, s. 365.

⁷⁸ PENDLEBURY, Adam. *The Regulation of on-the-ball Offences: Challenges in Court*. Entertainment and Sports Law Journal. 2012, roč. 10, s. 4.

následně přijaty i anglickou soudní praxí.⁷⁹ Relevantní faktory pro posouzení trestní odpovědnosti sportovce za způsobená zranění jsou: 1) povaha sportu a podmínky, za kterých je sport provozován; 2) fakt, jedná-li se o sportovce-amatéra či sportovce-profesionála; 3) míra užití síly; 4) míra rizika zranění; 5) rozpoložení mysli obviněného a 6) doba, ve které je sport provozován.⁸⁰ Na druhou stranu by se neměla posuzovat relativní dovednost hráčů, protože stejná pravidla se použijí na všechny účastníky v témže sportu.⁸¹ Nicméně žádný faktor není sám o sobě rozhodující a v potaz musí být vzaty všechny okolnosti případu. To znamená, že rozsah jednání, se kterým sportovci souhlasí, se může lišit sport od sportu, v rámci jednoho sportu také ligy od ligy a v různých časových obdobích.

Judikatura se také vyjádřila k charakteru souhlasu poškozeného se sportovním zraněním. Podle ní se jedná o mlčky předpokládaný (konkludentní) jednomyslný souhlas nezávislý na mínění jednotlivých hráčů, který je posuzován s ohledem na výše uvedená objektivní kritéria. Tento souhlas je vyjádřen pouhou hráčovou účastí ve hře. Teorie souhlasu poškozeného neoperuje se standartním významem souhlasu, jaký je zaběhlý v trestním právu; odpovědnost se neposuzuje vzhledem k subjektivnímu informovanému souhlasu oběti, nýbrž k objektivnímu standardu a s odkazem na pravidla jednotlivých sportovních odvětví.⁸²

Současná anglická doktrína nastiňuje několik problémů, které jsou spojeny s aplikací souhlasu poškozeného na moderní sport. B. Livings zpochybňuje „kvalitu“ takového souhlasu daného sportovcem. Podle Livingse jsou to pouze sportovní pravidla a obvyklá sportovní praxe, co rozhoduje o platnosti a existenci mlčky daného souhlasu s úrazem.⁸³

Souhlas poškozeného, jako okolnost vylučující protiprávnost, je dále obecně omezen na útoky, které pravděpodobně nepovedou ke vzniku vážného zranění. R. L. Binder tento test považuje za vágní a nerealistický, neboť definice pojmu vážné zranění se v historii anglické judikatury několikrát změnila, a je tak nejasné, kde přesně tkví hranice této limitace. Binder dále nastiňuje zajímavou myšlenku souhlasu v uděleného v tísní. Např. v ledním hokeji je často namítáno, že současní hokejisté jsou nuceni do pěstních soubojů, pokud jsou vyzváni. Jinak riskují, že budou označeni za zbabělce spoluhráči i diváky. Pokud by oběti úrazů argumentovali, že v těchto případech nebyl dán platný souhlas, neboť byl udělen v tísní a soudy by adoptovaly

⁷⁹ konkrétně odvolacím soudem v případě R v Barnes.

⁸⁰ GARDINER, Simon. *The law and sports field*. Criminal Law Review. 1994, č. 1, s. 514-515.

⁸¹ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost ve světle evropské ...*, s. 367.

⁸² LIVINGES, Ben. *A Different Ball Game - Why the Nature of Consent in Contact Sports undermines a Unitary Approach*. Journal of Criminal Law. 2007,71(6), s. 565.

⁸³ Tamtéž, s. 566.

tento pohled, mohlo by to úplně popřít souhlas jako okolnost vylučující protiprávnost.⁸⁴ S těmito problémy se anglická judikatura dosud úspěšně nevypořádala.

Ačkoliv zejména anglo-americká právní doktrína a judikatura zavedla rámec, v němž může být každý individuální případ rozhodnut, je stále těžké dopředu předvídat, jak budou budoucí případy sportovních úrazů rozhodnuty, vezmeme-li v úvahu celou řadu proměnných, se kterou je teorie souhlasu poškozeného spojena. Obecným pravidlem tak zůstává, že účastníci předpokládají riziko neúmyslného zranění, ale nedávají souhlas ke zraněním, která jsou spáchána úmyslně nebo pramení z lhostejnosti k bezpečnosti.⁸⁵

⁸⁴ BINDER, Richard. *The Consent Defense, Sports, Violence and the Criminal Law*. American Criminal Law Review. 1975, roč. 13, s. 243-246.

⁸⁵ CHAMPION, Walter T. *Sports law in a nutshell*. 3rd ed. St. Paul, Minn.: Thomson-West, c2005, xxxvii, s. 111.

4 Srovnání se zahraniční právní úpravou

4.1 Anglie

Anglická sportovně-právní doktrína a judikatura, sahající až do 19. stol., je ve vztahu ke sportovním úrazům velmi silně ovlivněna svým tradičně aplikovaným institutem svolení poškozeného. Pohled anglického trestního práva na sportovní úrazy proto vychází z následujících dvou otázek: a) dal poškozený svolení k činu?; b) byl čin takové povahy, že k němu mohl dát účinně souhlas?⁸⁶

Anglické právo sice vychází ze základní teze, že osoba nemůže dát účinný souhlas se zásahem do své tělesné integrity, avšak z tohoto pravidla existují výjimky, tzv. zákonné aktivity. Jak bylo nastíněno v případě *R v Brown*, jednou z těchto výjimek je právě oblast sportu. Kontaktní sporty spadají do oblasti zavedených výjimek, které umožňují poškozenému účinně souhlasit i s vážnější škodou. Na základě společenské prospěšnosti tak tvoří jednu ze zákonných aktivit.⁸⁷ Nicméně hranice této výjimky pro ublížení na zdraví je nejasná, právě s ohledem na to, s čím vším může hráč souhlasit v rámci sportovní aktivity a s ní spojených úrazů. Sport však nemůže být v žádném případě povolením k násilí.⁸⁸

Souhlas nikdy nemůže být obhajobou pro vraždu a zabití. Na druhou stranu hráči dávají souhlas s úrazy, které se staly v souladu s pravidly, a dokonce i s úrazy, které sice vznikly v důsledku porušení pravidel, ale jsou součástí „herní kultury sportu“.⁸⁹ Tyto úrazy, které se staly mimo rámec pravidel, ale pořád ještě v rámci sportovní podstaty bývají označovány jako tzv. „šedá zóna“. A ta je z hlediska souhlasu poškozeného ve vztahu k odpovědnosti sportovce nejproblematictější.

Anglické soudy proto ke zpřesnění této otázky převzaly kanadská objektivní kritéria zkoušky toho, k čemu skutečně svoluje většina sportovních účastníků. James dochází k závěru, že vlastně všechny činy vedoucí ke zranění jsou činy potencionálně trestnými. Pouze ty, které spadají pod rozsah okolností vylučující protiprávnost, totiž souhlasu, se vyhnou nastoupení odpovědnosti.⁹⁰

Zajímavý je také přístup anglického trestního práva k uplatňování sankcí. Hráč, který se stane obětí faulu a žádá potrestání pachatele, má zásadně dvě možnosti. Za prvé (nejčastější případ) přenechá věc vnitřním mechanismům příslušného sportu, zpravidla disciplinárním komisím. Bývá zdůrazňováno, že trestní právo nastupuje ideálně až v případě, kdy vnitřní

⁸⁶ KRÁLÍK, Michal. *Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy: (úvod do problematiky)*. Trestněprávní revue. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 231-232.

⁸⁷ LIVINGS: *A Different ...*, s. 540-542.

⁸⁸ ANDERSON: *No licence ...*, s. 755.

⁸⁹ PENDLEBURY: *The Regulation ...*, s. 5.

⁹⁰ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za úrazy (teoretický a doktrinární ...)*, s. 21-22.

mechanismus daného sportu selhává efektivně kontrolovat a trestat sportovní úrazy.⁹¹ S tím je těsně spjata i skutečnost, že většina hráčů považuje zranění a nečistou hru za nedílnou součást moderního sportu. Souhlas, který dávají ke kontaktům, při nichž ve hře dochází, má v jejich představách takový rozsah, že pokrývá většinu nebezpečného jednání. I proto je úplné minimum elitních hráčů odsouzeno za případy násilí při účasti na sportu.⁹²

Druhou možností pro poškozeného je případ nahlásit policii. Pokud se tak stane a nad pachatelem je nakonec skutečně vynesena odsuzující rozsudek, zdá se, že účast na sportovní činnosti je polehčující okolností sama o sobě. Obecně se totiž tresty odnětí svobody uložené za spáchání trestného činu napadení během hraní sportovního zápasu pohybují okolo jedné třetiny délky trestu vysloveného za napadení spáchané v jiné souvislosti.

Jedním důvodem, vysvětlujícím poměrně mírné tresty ukládané sportovcům, je rostoucí počet argumentů ve prospěch žádostí o zmírnění rozsudku, které soudy uznávají. Druhým důvodem je skutečnost, že pokud disciplinární orgán „soudí“ obžalovaného předtím, než se případ dostane k obecnému soudu, může být jakýkoli zákaz uložený obžalovanému zohledněn soudcem při vynášení rozsudku (jak tomu bylo např. v případě R v Goodwin).⁹³

Přesto se vyskytují i případy, kdy se i přes podobnost způsobených zranění a způsobů, jakými byla tato zranění způsobena, skutečně uložené tresty značně liší. Tak např. v roce 1978 vynesl Newportský královský soud nad obžalovaným v případě R v Billinghamst trest podmíněčného odnětí svobody na 9 měsíců za nevyprovokovaný úder protihráče do obličeje, následkem čehož mu zlomil čelist. Naproti tomu odvolací soud v roce 2007 v případě R v Cotterill vynesl nad obžalovaným za stejné jednání nepodmíněný trest odnětí svobody ve výši 4 měsíců.

Jako shrnutí exkurzu do anglického trestního práva ve vztahu ke sportovním úrazům pak může sloužit závěr Jamese, který uvádí, že orgán činný v trestním řízení bude považovat za pravděpodobnější trestní stíhání, pokud se vyskytne některý z následujících předpokladů – jednání, které vedlo ke zranění, nemělo spojitost s hrou, došlo k němu při útoku na hráče, který nadržel míč, nebo mimo hru, způsobilo závažný stupeň poranění, bylo jím zamýšleno způsobit zranění poškozenému, existovala možnost, že přihlížející dav bude jednáním povzbuzen, pachatel je profesionál, a proto možný vzor chování. Naproti tomu bude případ posuzován jako méně závažný a s menší pravděpodobností vyústí v trestní stíhání, pokud byl součástí obvyklého průběhu hry a chyběl zde úmysl způsobit újmu, například špatně načasovaný obranný zákrok,

⁹¹ GARDINER: *The law and sports ...*, s. 515.

⁹² KRÁLÍK: *Komparativní pohled ...*, s. 26-27.

⁹³ Tamtéž

došlo jen k drobným poraněním nebo věc byla dostatečným způsobem projednána sportovním řídicím orgánem.⁹⁴

4.2 Skotsko

V roce 1995 došlo ve Skotsku k několika případům trestního stíhání násilí na sportovních hřištích, které vzbudilo zájem veřejnosti. V prvním případě incidentu mimo souboje o míč, který se obešel bez vážnějšího zranění, byl pachatel odsouzen ke třem měsícům vězení a dostal jako trest zákaz hraní na 12 zápasů.⁹⁵ Druhý případ mnohem vážnějšího zranění, ke kterému došlo při souboji o míč, nevyšel v žádnou právní sankci.⁹⁶ A konečně, v trochu extrémním případě, hráč byl pokutován za kopnutí míče mezi diváky.⁹⁷ Všechny tyto případy ilustrují nekonzistentnost právních zásahů do sportovního prostředí.⁹⁸

V roce 1996 proto vydal Lord Advokát řadu instrukcí pro skotské velitele policejních stanic, v nichž vytyčil okolnosti, za kterých by se měly případy násilí účastníků dostávat k soudu. Lord Advokát v první řadě zmiňuje, že policejní prioritou je zejména kontrola přítomných diváků. Policie by se měla zapojit při násilí účastníků na hřišti pouze tehdy, pokud incident „opravdu značně“ překročil to, co by se dalo očekávat od „normální hry“. Tyto instrukce například stanoví, aby policie vyšetřovala za okolností, „kdy násilí, které vyvinuli účastníci, dalece překračuje násilí, o kterém by se dalo očekávat, že se vyskytne během normálního průběhu hry a které pravidla příslušného sportu mají upravovat.“⁹⁹

Kritici těchto instrukcí ovšem poznamenali, že praktické vymezení chování, které značně překračuje očekávání od běžné hry, je velmi problematické. Podle nich jsou tyto instrukce příliš obecné a selhaly při adresování specifických sportovněprávních problémů.¹⁰⁰

⁹⁴ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za úrazy (teoretický a doktrinální ...)*, s. 21.

⁹⁵ Jedná se o případ Ferguson v. Normand [1995] SCCR 770. Hráč FC Glasgow Rangers Duncan Ferguson byl odsouzen za napadení za úder hlavou hráče FC Raith Rovers Johna McStaye. Incident se odehrál sice v době, kdy byl míč ve hře, nicméně ne v době, kdy by o něj oba hráči sváděli souboj. McStay nebyl útokem vážně poraněn. Nutno však podotknout, že délka Fergusonova trestu také reflektuje skutečnost, že v době spáchání napadení byl Ferguson v podmínce za předchozí násilný delikt.

⁹⁶ Paul Gascoigne, Alan McLaren and John Brown, všichni hráči FC Glasgow Rangers, a Billy Dodds z FC Aberdeen se vyhnuli trestnímu stíhání, poté co byli vyšetřováni policií za sérii násilných incidentů během zápasu skotské Premier Division 11. listopadu 1995. Nejzávažnější z nich si vyžádal pět stehů v bradě Paula Bernarda poté, co ho Gascoigne udeřil loktem do obličeje.

⁹⁷ Hráč FC Falkirk Steve Kirk byl shledán vinným za „trestuhodné a lehkomyšlné způsobení zranění“ divákovi poté, co kopnul míč do davu. Bylo rozhodnuto, že Kirk použil více síly, než bylo potřeba k zakopnutí míče do autu, aby jeho spoluhráč mohl být ošetřen, čímž způsobil divákovi otřes mozku. Byl pokutován 250 librami.

⁹⁸ GARDINER, Simon, JAMES, Mark. *Touchlines and guidelines: The Lord Advocate's response to sportsfield violence*. Criminal Law Review. 1997, č. 1, s. 41-42.

⁹⁹ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců ve světle ...*, s. 367.

¹⁰⁰ GARDINER: *Touchlines and guidelines ...*, s. 44-45.

4.3 Kanada

Také kanadská doktrína se zabývá výlučně otázkou souhlasu účastníků sportu. V období před rozsudkem Cey navrhovala kanadská doktrína východisko, které předpokládalo souhlas hráčů kontaktních sportů s jednáním, které bylo přiměřeně nahodilé a reflexivní pro daný sport. Zároveň ale připouštěla, že druh jednání, které shledají soudy „přiměřeně nahodilé“, lze velmi těžko předvídat.¹⁰¹

Až v případě R v Cey pak kanadské soudy přišly s nedefinitivním seznamem objektivně definovaných měřítek, která popisují rozsah, kam až bude sahat souhlas k jednáním spáchaných v průběhu kontaktních sportů.¹⁰² Tyto principy pak byly využity a zpřesněny v případě R v Ciccarelli. Byly to tedy kanadské soudy, které nejvíce přispěly ke zpřesnění aplikace svolení poškozeného jako okolnosti vylučující protiprávnost, a tím zároveň k precizaci podmínek trestní odpovědnosti sportovce za způsobený úraz.

Současná kanadská doktrína tak razí heslo, že poškozený spíše svolí k jednání, kterého se obžalovaný dopustil v úmyslu provést pohyb spojený s provozováním sportu, než k jednání, které bylo zaměřeno na ublížení na zdraví.¹⁰³

4.4 Spojené státy americké

V Americe panuje obecná zdrženlivost státních zástupců (návladních) stíhat úrazy sportovců, ke kterým došlo na hrací ploše. To je zapříčiněno jednak neochotou stíhat tam, kde se již vnitřní disciplinární mechanismy daného sportu uspokojivě vypořádaly s jednáním vedoucím ke zranění. Dalším možným vysvětlením je specifický systém volených státních zástupců. Ve většině amerických států jsou totiž návladní volení představitelé, kteří si dobře uvědomují, že stíhání místní sportovní hvězdy nemusí být vnímáno jako nejúčinnější či populární využívání jejich omezených zdrojů.¹⁰⁴ I kvůli nižšímu požadavku na důkazní břemeno tak drtivá většina případů sportovních úrazů končí před civilními soudy.

Jedinou osobou trestně stíhanou americkými soudy za sportovní úraz v historii se stal hokejista David Forbes. Jednalo se o případ *State v Forbes*. Po rvačce na ledě v profesionálním hokejovém zápase, byl obžalovaný i poškozený poslán na trestnou lavici. Když se oba vrátili na led, vyměnili si několik slovních narážek, načež obžalovaný udeřil poškozeného čepelí do tváře a potom ho opakovaně udeřil do hlavy na ledě, čímž byla poškozenému způsobena vážnější poranění v oblasti hlavy. Obžalovaný během trestního řízení tvrdil, že jeho chování bylo

¹⁰¹ ANDERSON: *No licence ...*, s. 757.

¹⁰² KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců ve světle ...*, s. 367.

¹⁰³ Tamtéž, s. 368.

¹⁰⁴ ANDERSON, Jack. *Policing the sports field: the role of criminal law*. *International Sports Law Review*. 2005, roč. 5, č. 2, s. 26.

klasickou instinktivní reakcí na situaci, ke které dochází v ledním hokeji často a je běžnou součástí hry. Tento argument založený na okolnosti vylučující protiprávnost v podobě „nechtěného reflexu“ nebo „instinktivní reakce“ stačil k tomu, aby porota nedospěla k jednomyslnému stanovisku o vině a státní zástupce se rozhodl proces neobnovovat.¹⁰⁵

V období, které následovalo po tomto případě, ve Spojených státech sílily hlasy po legislativním zásahu federativní vlády. Nejzajímavější v tomto směru je návrh kongresmana Ronalda Mottla z roku 1980, který počítal s vytvořením nové žaloby „přílišného násilí během sportovního utkání.“¹⁰⁶ Návrh mj. stanovoval nejvyšší peněžitou sankci na 5 000 dolarů a uvěznění maximálně na rok, nebo obojí a vytyčil šest kritérií, která by musela být kumulativně splněna, aby připadala v úvahu sportovcova odpovědnost. Návrh byl nicméně zamítnut s poukazem na to, že každé sportovní odvětví má dostatečné prostředky, jak se vypořádat s násilím.¹⁰⁷

Stručně řečeno, od té doby, co stíhání profesionálního hokejisty Davida Forbese v roce 1975 selhalo z důvodu nerozhodnosti poroty, se ukázalo jako obtížné přesvědčit americké poroty, že trestní právo má na sportovním poli místo.¹⁰⁸

4.5 Německo

Německá rozhodovací praxe disponuje velmi rozsáhlým množstvím judikátů vztahujících se k civilní náhradě škody způsobené sportovcem jinému sportovci. V obecné rovině lze konstatovat, že německá koncepce ve vztahu k civilní odpovědnosti sportovce akceptuje i lehké porušení pravidel, aniž by tím byla dána povinnost k náhradě škody.¹⁰⁹ Oblast trestního práva však ustupuje do pozadí. Přístup německé trestněprávní praxe vystihuje M. Reinhart, když píše:

„To, že úřady při zraněních nebo poškozeních v souvislosti se sportem nepovažují za zrovna nutné zakročit, pravděpodobně souvisí se specifickým chápáním veřejného zájmu. Zda ale může jen zřetel na sport (jen to, že se jedná o sport) skutečně odůvodnit popření veřejného zájmu na trestním stíhání, bylo až dosud vědecky zkoumáno. S ohledem na to a s ohledem na základní nejasnost pojmu veřejný zájem, zdá se užitečné (prospěšné) vypracovat přezkoumatelná kritéria pro uvážlivé rozhodování ze strany státních zástupců ve věci stíhání nehod při sportu, respektive zranění. Dá se konstatovat, že ... se dá upřednostňované odmítání veřejného zájmu na trestním stíhání uplatnit jen v případě, že je sport provozován sportovci, a v případě, že ke zranění, at' záměrnému nebo z nedbalosti, došlo ze strany sportovce či jeho náčiní.

¹⁰⁵ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců ve světle ...*, s. 368.

¹⁰⁶ WEILER, Paul C. a Gary R. ROBERTS. *Sports and the law: text, cases, problems*. 3rd ed. St. Paul, Minn.: Thomson-West, c2004, xxxiii, s. 1105.

¹⁰⁷ ENGLER, Teri. *Kill 'Em! Sports Violence and the Law*. Update on Law-Related Education. 1983. roč. 7, č. 2, s. 7.

¹⁰⁸ ANDERSON: *Policing the sports ...*, s. 26.

¹⁰⁹ ČORBA, Jozef a kol. *Otázky sportovního práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2008, s. 45-47.

Zvláštní zacházení s poukazem na zvláštnosti zákonů ve sportu připadá od počátku v úvahu jen tam, kde se jedná o zranění sportovce sportovcem při sportu. Podle prvního hlediska vede dělicí čára mezi stíhatelností a nestíhatelností v podstatě mezi rekreačním sportem a vrcholovým/výkonnostním sportem. Rekreačnímu sportu zůstává prostor, kterého se (trestní) právo sotva týká, zatímco vrcholový sport – kvůli společenskému významu a pokračujícímu občanskoprávnímu propracování – je pojímán i právem trestním. Tomu odpovídá skutečnost, že zranění v profesionálním sportu budou zásadně stíhána mírněji, než stejná zranění, ke kterým však došlo při organizovaném amatérském sportu. A za další je třeba rozlišovat mezi běžnými porušeními pravidel a hrubým nesportovním chováním. Běžná porušení pravidel patří k podstatě sportu a neměla by „provokovat“ trestněprávní vyšetřování. V případě hrubého porušení existuje zpravidla – především z generálně prevenčních důvodů – zvláštní veřejný zájem na trestním stíhání.¹¹⁰

4.6 Rakousko

Taktéž rakouská judikatura týkající se odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy je velmi četná a propracovaná a její závěry se do jisté míry shodují se závěry judikatury německé. Rakouskou právní praxi nejlépe vystihuje následující právní věta: „Obvyklá lehká porušení pravidel, která při provozování kontaktního sportu způsobují tělesná zranění, nejsou zpravidla protizákonná a nepředstavují porušení zákona.“^{111 112}

Účastník kontaktního sportu tak souhlasí s jemu známým rizikem, které s sebou daný sport nese. Při takovém sportu se musí vycházet z toho, že tělesná poškození protihráče nejsou protizákonná, pokud jsou důsledkem obvyklých, pro daný sport nevyhnutelných porušení pravidel.¹¹³

Rakouská judikatura tento názor také doplnila o pozitivní definici vyjádřenou v rozhodnutí RS U OGH ze dne 22. 9. 1994, sp. zn. 2 Ob 571/94, podle kterého „protiprávnost jednání, které vede ke zranění při kontaktním sportu, je naopak dána tehdy, když jednání škůdce vybočuje z rámce typických porušení pravidel, ke kterým opakovaně dochází při souboji o míč.“¹¹⁴

Pro názornost uvedme dva příklady, ve kterých se rakouské soudy vyjádřily k tomu, co považují za typické porušení pravidel, a co naopak nikoliv. V prvním případě bylo rozhodnuto, že „když fotbalista kopne do protivníka nataženou nohou proto, aby se míč oddělil od protihráče, je to – nezávisle na ohodnocení, že se jedná o porušení pravidel – třeba označit jako něco, co je

¹¹⁰ KRÁLÍK: *Legislativní a judikaturní ...*, s. 230-231.

¹¹¹ Jedná se o rozhodnutí rakouského OGH ze dne 24. 9. 1981, sp. zn. 7 Ob 656/81.

¹¹² ČORBA: *Otázky sportovního práva*, s. 47.

¹¹³ Tamtéž, s. 48.

¹¹⁴ Tamtéž

v povaze kontaktního sportu.¹¹⁵ Rozsudek ještě dodává, že případ je nutno posoudit individuálně a na tom, zda existovala možnost hrát míč a také na tom, zda si útočník uvědomil situaci. Nesprávné hodnocení situace a následné chování je tedy ještě v povaze kontaktního sportu a nezvyšuje riziko, které je s ním spojeno.¹¹⁶

Naopak, v druhém případě strčení oběma rukama zezadu do protihráče, který právě prováděl výskok, bez úmyslu hrát míč (dosáhnout míče, zahnat protivníka), nýbrž v úmyslu zabránit úspěšnému výhozu, bylo soudy shledáno jako hrubé, v basketbalu (bezkontaktním sportu) neobvyklé a vyhnutelné porušení pravidel, a tedy jako protiprávní.^{117 118}

4.7 Ostatní

Za zmínku také stojí konkrétní legislativní akty, které řešily odpovědnost sportovců při úrazech, jež se v historii objevily. Obvykle v této souvislosti bývá uváděn kubánský kodex sociální ochrany ze dne 4. května 1936 a články 438 a 449 trestního zákona Ekvádoru. Oba tyto ojedinělé akty formulovaly sportovní trestné činy a výslovně precizovaly podmínky, za nichž nastupuje trestní odpovědnost sportovců. Výrazněji se však ani jeden kodex neprosadil.¹¹⁹

Přestože oba zmíněné akty patří k vzácným výjimkám, je třeba uvést, že návrhy zákonných úprav trestnosti sportovních trestných činů bývají nejednou navrhovány v různých zemích. Např. na Slovensku svého času v průběhu příprav zákona o sportu bylo sice konstatováno, že zákonná úprava odpovědnosti za škodu způsobenou sportovcům při výkonu sportovní činnosti je možná i žádoucí, nicméně obtížně legislativně vyjádřitelná.¹²⁰

¹¹⁵ Rozhodnutí RS U OGH ze dne 28. 10. 1994, sp. zn. 9 Ob 1604/94.

¹¹⁶ ČORBA: *Otázky sportovního práva*, s. 48.

¹¹⁷ V daném případě se jedná o rozhodnutí RS U OGH ze dne 19. 9. 1996, sp. zn. 2 Ob 2255/96y.

¹¹⁸ ČORBA: *Otázky sportovního práva*, s. 49.

¹¹⁹ KRÁLÍK: *Legislativní a judikatorní ...*, s. 229.

¹²⁰ KRÁLÍK: *Právní odpovědnost sportovce za sportovní úrazy: historická*, s. 35.

5 Právní úprava v ČR

České právní prostředí má v oblasti právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy pořád značné deficity. Přestože se v posledních letech okruh autorů píšících o dané problematice rozšířil a k odborníkovi na sportovní právo Michalu Králíkovi se začali přidávat další, pořád se z českého pohledu nedá hovořit o nějaké ustálenější doktríně. Sám Králík přiznává, že rozdíl mezi tuzemskou scénou a zahraničím je „obrovský“ a správně podotýká, že u nás se učíme pouze z několika málo případů, které se dostaly až k NS.¹²¹

V této kapitole budou nejprve rozebrány jednotlivé okolnosti vylučující protiprávnost, které připadají v úvahu v souvislosti s trestní odpovědností sportovců za úrazy, a poté se podíváme na tuzemskou judikaturu vztahující se k dané problematice.

5.1 Okolnosti vylučující protiprávnost

Okolnosti vylučující protiprávnost jsou v trestním právu všeobecně známým a dlouhodobě zakořeněným institutem. Aktuálně jsou uvedeny v § 28 až § 32 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o právní úpravu krajní nouze, nutné obrany, svolení poškozeného, přípustného rizika a oprávněného použití zbraně. Okruh okolností vylučujících protiprávnost se tím však nevyčerpává. Trestněprávní teorie a praxe vytvořila i některé další okolnosti vylučující protiprávnost, např. výkon práva, výkon povolání a jiné dovolené činnosti apod. Uvedené analogické rozšíření zákonných okolností vylučujících protiprávnost je možné, neboť se tím zužují podmínky trestní odpovědnosti, a tedy se tak děje ve prospěch pachatele (*in bonam partem*).¹²²

Okolnostmi vylučujícími protiprávnost označujeme taková jednání, která způsobují, že čin není trestným činem, i když zdánlivě naplňuje všechny znaky trestného činu. U těchto jednání totiž chybí znak protiprávnosti, v důsledku čehož se již od počátku nejedná o trestný čin.

V souvislosti se sportovními úrazy je na místě konstatovat, že trestní zákoník, ani žádný jiný právní předpis v ČR, výslovně neřeší otázku trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy ani okolnost vylučující protiprávnost, která by se výlučně vztahovala na oblast sportu. Je proto nutné pokusit se podřadit jednání sportovců pod některou z již zavedených okolností vylučujících protiprávnost. Institute krajní nouze a oprávněného použití zbraně můžeme pro oblast sportu vyloučit.

¹²¹ BLAŽEK, Vojtěch. Sport nese riziko. I trestního stíhání, říká soudce. Hn.ihned.cz, 31. října 2007. Dostupné z <http://hn.ihned.cz/c1-22326420>.

¹²² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, s. 385.

5.1.1 Nutná obrana

Nutnou obranou rozumíme takové jednání, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útok na zájem chráněný trestním zákonem. Nutná obrana je uplatněním práva proti bezpráví, kdy svépomoc nahrazuje nedostatek ochrany ze strany veřejné moci. O nutnou obranu nepůjde, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. O nutnou obranu také nepůjde v případě vzájemných potyček (ke kterým dochází např. v ledním hokeji poměrně často).¹²³

Přestože se může nutná obrana na první pohled jevit jako pro sport nepoužitelná, výjimečně lze nalézt situace, kdy lze tuto okolnost vylučující protiprávnost uplatnit. Zejména se bude jednat o případy, kdy jeden sportovec bude druhého sportovce fyzicky napadat v průběhu sportovní činnosti v době, kdy napadený nemá kolem sebe míč a v dané chvíli se tak aktivně neúčastní hry. Napadený sportovec má v tuto chvíli možnost se bránit. Stejně tak ostatní spoluhráči mohou chránit zájmy třetích osob – v takových případech se jedná o tzv. pomoc v nutné obraně.

Pomoc v nutné obraně byla i jedním z hlavních argumentů obžalovaného v případě R v Tevaga. Obžalovaný tvrdil, že reagoval na fakt, že jeho spoluhráč ležel na zemi a byl atakován. Obžalovaný z lavičky běžel 25m na hřiště a udeřil ze zadu útočníka tak silně, že mu zlomil čelist. Teze obžalovaného, že jednal v nutné obraně jiného, byla novozélandskými soudy zamítnuta.¹²⁴

Ze zahraniční judikatury lze uvést modelový případ, kdy došlo k uplatnění nutné obrany jako okolnosti vylučující protiprávnost ve sportu. V případě R v Hardy v průběhu ragbyového utkání udeřil obviněný poškozeného tak nešťastně, že mu tím přivodil smrt a následně byl obžalován ze zabití. Jeho obhajoba byla mj. postavena i na argumentu, že se pouze bránil, jelikož byl předtím udeřen úmyslně ze zadu do hlavy. Obviněný byl zproštěn obvinění a uznán nevinným, neboť bylo prokázáno, že jednal v nutné obraně.¹²⁵ Obdobně pak byli hokejisté zproštěni obvinění na základě nutné obrany v případě R v Maki, resp. R v Green.¹²⁶

5.1.2 Svolení poškozeného

Svolení poškozeného jako okolnost vylučující protiprávnost, hojně využívána zejména anglo-americkými právními systémy, již bylo popsáno v předchozích kapitolách. Podívejme si nyní na využití tohoto institutu optikou českého práva.

Někteří autoři připouští aplikaci tohoto institutu i na sportovní úrazy, nicméně souhlas poškozeného považují spíše za svolení poškozeného s takovým jednáním soupeřů, které vytváří

¹²³ Tamtéž, s. 399-402.

¹²⁴ ANDERSON: *Policing the sports ...*, s. 26.

¹²⁵ COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 82.

¹²⁶ HECHTER: *The criminal law ...*, s. 451.

nebezpečí pro zdraví či život poškozeného. Sportovec už ovšem podle nich nedává souhlas se způsobením konkrétního zranění ze strany protihráče.¹²⁷

Určitou výjimku v tomto směru představují bojové sporty. U bojových sportů (např. box, MMA) se totiž jedná o takový druh sportu, jehož podstatou je přímý intenzivní kontakt mezi dvěma soupeři. Tento kontakt spočívá ve vzájemném útočení v rámci daných pravidel a dle charakteru sportu. Zranění soupeře a jeho vyřazení z dalšího boje je v tomto druhu sportovního odvětví velmi často cílem a předpokladem vítězství. K ublížení na zdraví v těchto sportech nedojde spíše jen výjimečně. Jedná se tedy o specifický druh sportovní činnosti, u kterého je značně posunuta hranice trestní odpovědnosti a nelze u něj aplikovat pravidla použitelná pro ostatní druhy sportů. Tyto bojové sporty tvoří výjimku z pravidla, že osoba nemůže dát souhlas k tomu, aby jí bylo způsobeno ublížení na zdraví. Zdravotní újma je totiž natolik obvyklou součástí tohoto sportu, že se dá běžně předpokládat. Sportovec je tudíž v těchto případech srozuměn s tím, že u něj s velkou pravděpodobností může dojít ke zranění. Trestní odpovědnost se bude vztahovat jen na výjimečné excesy, tedy na jednoznačné a prokazatelné porušení sportovních pravidel, která jsou platná pro daný bojový styl.¹²⁸

Velmi problematická z hlediska použitelnosti § 30 trestního zákoníku pro oblast sportu je podmínka, že svolení lze dát pouze k těm dotčeným zájmům, o nichž tato osoba může bez omezení oprávněně rozhodovat. Třetí odstavec téhož paragrafu totiž výslovně stanoví, že za svolení nelze považovat souhlas k ublížení na zdraví nebo usmrcení, a to pouze s výjimkou lékařských zákroků provedených lege artis. Český trestní zákoník, na rozdíl od anglo-amerického trestního práva, totiž výslovně nerozšířil okruh výjimek i na oblast sportu. To je také důvod, proč řada autorů odmítá použití této okolnosti vylučující protiprávnost na oblast sportu, neboť sportovec podle nich ani nemůže dobrovolně souhlasit s tím, aby mu v rámci sportovní činnosti bylo ublíženo na zdraví.¹²⁹

5.1.3 Přípustné riziko

Další v zákoně vyjmenovanou okolností vylučující protiprávnost, která připadá v úvahu pro oblast sportu, je přípustné riziko. Nicméně názor na uplatnění tohoto institutu pro sport je mezi tuzemskými autory značně polarizovaný.

Jedna skupina autorů vychází především ze samotné zákonné dikce přípustného rizika, podle které lze předpokládat, že hlavním cílem bylo postihnout situace týkající se vědeckotechnického vývoje, zejména pokroku ve vědě, lékařství apod. V kontextu celého

¹²⁷ K tomu srovnej např. KLAPAL, Vít. *Svolení poškozeného jako okolnost vylučující protiprávnost*. Trestněprávní revue. Praha: C.H. Beck, 2005, s. 262.

¹²⁸ COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 83.

¹²⁹ Srovnej např. COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 84; HRUŠKA: *Aplikace norem ...*, s. 15.

ustanovení lze podle nich těžko nalézt spojení se sportem. Právě výrazný vědeckotechnický charakter této okolnosti vylučující protiprávnost má za následek to, že ani požadavky kladené na osobu na základě přípustného rizika (především jednání v souladu s dosaženým stavem poznání a nelze-li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak) nemohou být v případě sportu splněny. Tato skupina autorů shledává podřazení sportovní činnosti pod institut přípustného rizika v trestním zákoníku jako nešťastné.¹³⁰

Naproti tomu druhá skupina autorů dovozuje, že použití sportovního rizika na sportovní činnost, je v zásadě možné. Oporou jim je především znění důvodové zprávy k §31 trestního zákoníku, které výslovně stanoví, že „definice přípustného rizika v zásadě pokrývá všechny případy tohoto rizika, neboť stranou nezůstávají ani rizika např. v souvislosti se sportovními aktivitami (boxeři, hokejisté, automobiloví závodníci apod.).“¹³¹ Např. J. Kocina dochází k závěru, že oblast přípustného rizika pokrývá celou řadu rizikových činností, když zákonodárce zvolil podmínky, které se nevážou na konkrétní činnost, ale stávají se široce uplatnitelnými v různých činnostech. Pokud by zákonodárce měl jiný úmysl, byla by přijata úprava z původního návrhu trestního zákoníku ve znění předloženém Ministerstvem spravedlnosti vládě, která se vztahovala pouze k přípustnému riziku ve vědě a výzkumu. Kocina dále ve své analýze správně dovozuje (mj. i ze znění zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu), že sport je společensky prospěšná činnost v souladu s právními předpisy, a proto na ni institut přípustného rizika lze aplikovat.¹³² Také Šámal připouští, že s ohledem na obecnou formulaci a zákonné vymezení podmínek přípustného rizika v § 31 trestního zákoníku, lze předpokládat, že nejčastěji bude v praxi pro sportovní činnost přicházet v úvahu právě tato okolnost vylučující protiprávnost.¹³³

Sporná je také otázka, na kterou skupinu sportovců by se mělo přípustné riziko vztahovat. Autoři Hruškové a již zmiňovaný Kocina připouštějí posuzování sportovních aktivit podmínkami přípustného rizika i v případě výkonu sportovní činnosti, která není prováděna profesionály, ale amatéry. Tento závěr odůvodňují použitím extenzivního výkladu a analogie ve prospěch.¹³⁴

Opačného názoru jsou naopak Šámal a Pinkava. Šámal uvádí, že patrně nelze § 31 trestního zákoníku bezprostředně vztáhnout na amatéry, neboť se nejedná o osoby, které tak činí v rámci svého zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce (profesionály).¹³⁵ Pinkava argumentuje tím, že aplikace přípustného rizika pro oblast sportu, je téměř vyloučena u amatérských sportů, protože

¹³⁰ K tomu COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 84-85; HRUŠKA: *Aplikace norem ...*, s. 15-16.

¹³¹ *Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník* [online]. Psp.cz, 19. prosince 2007 [cit. 19. prosince 2016]. Dostupné na: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0#prilohy>>.

¹³² KOCINA, Jan. *Přípustné riziko ve sportu*. Bulletin advokacie. 2016, **23**(1), s. 28-29.

¹³³ ŠÁMAL: *Trestní zákoník ...*, s. 387.

¹³⁴ K tomu srovnej KOCINA: *Přípustné riziko ...*, s. 31; HRUŠKA, *Aplikace norem ...*, s. 8, 14.

¹³⁵ ŠÁMAL: *Trestní zákoník ...*, s. 427.

se jedná pouze o činnost vykonávanou za účelem zábavy, nikoliv v kontextu společensky prospěšné činnosti zamýšlené v tomto ustanovení.¹³⁶

5.1.4 Výkon dovolené činnosti a výkon povolání

V tomto případě jde o okolnost vylučující protiprávnost v zákoně neuvedenou, která byla vytvořena trestněprávní teorií, nicméně také přichází v úvahu pro oblast sportu. Její podstata spočívá v tom, že dovolená činnost (sport) je státem tolerována či dokonce podporována, a nemůže být proto trestná, a to ani tehdy, když jsou její součástí nebezpečná jednání způsobilá přivodit zranění účastníkům této činnosti (sportovcům). Existuje zde tedy určitá míra tolerance jednání spáchaných v rámci této činnosti.¹³⁷

Tímto způsobem stát zároveň stanoví, že společnost má zájem na výkonu této činnosti, neboť uvedené nebezpečí je vyváжено jiným důležitým zájmem pro společnost, a sice pozitivy, které s sebou výkon sportovní činnosti přináší.¹³⁸ Tato okolnost vylučující protiprávnost je de facto vyjádřením teorie účelu popsané v předchozí kapitole.

U profesionálních sportovců pak přichází v úvahu ještě další v teorii vytvořená okolnost vylučující protiprávnost, a to výkon povolání. Pro profesionální sportovce totiž provozování sportu představuje zaměstnání a často hlavní zdroj příjmů. Také účast tohoto sportovce se uskutečňuje na podkladě kontraktu mezi ním a sportovním klubem, se kterým má sportovec uzavřenou pracovní smlouvu. Je proto zřejmé, že u profesionálních sportovců bude posuzování trestní odpovědnosti odlišnější než u amatérských sportovců, neboť profesionální sportovec může předpokládat vyšší míru rizika ublížení na zdraví.

5.2 Judikatura českých soudů

Zatímco k civilní odpovědnosti sportovců za způsobená zranění a následné otázce náhrady škody se české soudy (byť ne zcela dostatečně) vyjádřily dokonce již za první republiky, otázku trestněprávní odpovědnosti sportovců ponechávaly dlouhou dobu stranou.¹³⁹

Vůbec první české rozhodnutí, které se výslovně vztahuje k otázkám trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy, se skrývá pod sp. zn. 5 Tdo 997/2002, jehož právní věta říká: „Trestní odpovědnost pachatele při sportu nastupuje po překročení hranice rizika vyplývajícího

¹³⁶ COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 85.

¹³⁷ Tamtéž

¹³⁸ HRUŠKA: *Aplikace norem ...*, s. 16.

¹³⁹ na myslí mám Rozhodnutí NS ČSR, sp. zn.: Rc 5175/1925 řešící otázku odpovědnosti komidelníka závodní lodi; z ostatních civilněprávních rozsudků NS např. sp. zn.: 25 Cdo 493/2015, 25 Cdo 1506/2004, 25 Cdo 1960/2002, Cz 486/53 atd.

ze hry, které každý sportovec podstupuje, přičemž konkrétní okolnosti, za nichž ke skutku došlo, mají zásadní význam pro závěr o zavinění.¹⁴⁰

Jednalo se o případ, kdy byl obviněný rozsudkem prvního stupně uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví, kterého se dopustil tím, že v průběhu hokejového utkání jako obránce jednoho mužstva udeřil špičkou hokejky do obličeje ležícího útočníka soupeře, ačkoliv v té době nemanipuloval s pukem. Následkem toho utrpěl poškozený zranění s dobou léčení nejméně 14 dnů. Odvolací soud zamítl odvolání obviněného.¹⁴¹

V rámci podaného dovolání obviněný namítal, že předmětný skutek spáchal v nevědomé nedbalosti a argumentoval tím, že lední hokej je rychlá a kontaktní hra, při které často dochází ke zranění protihráčů, aniž by si hráč měl možnost uvědomit, že v dané situaci může svého protihráče zranit.¹⁴²

Soud však dospěl k názoru, že obviněný byl srozuměn s tím, že svým jednáním mohl ohrozit či porušit zdraví poškozeného, což dovodil ze vzájemného postavení poškozeného a obviněného v okamžiku útoku, kdy poškozený ležel na ledě, obviněný k němu přijížděl a hokejkou ho dloubl v době, kdy puk byl v rohu kluziště mimo dosah poškozeného i obviněného. Dále soud uvádí, že obviněný si musel být vědom, že má v ruce natolik důrazný prostředek, že způsobem, kterým jednal, může ohrozit zdraví poškozeného. K tomuto závěru dospěl soud i s přihlédnutím k povaze ledního hokeje jako výrazně kontaktního sportu, přičemž zranění bylo způsobeno po překročení hranice rizika ze hry, které každý hráč při hokeji podstupuje.¹⁴³

Králík k rozhodnutí uvádí, že přestože se jedná o úplně první rozhodnutí vztahující se k dané problematice, argumentačně bohužel příliš bohaté není a nemůže proto sloužit jako precedens sjednocující praxi orgánů činných v trestním řízení. Poukaz na riziko vyplývající ze hry sice naznačuje, že NS jako okolnost vylučující protiprávnost aplikoval na tento případ přípustné riziko, nicméně již nedefinoval, jak je určeno ono riziko, které hráč dobrovolně podstupuje a v čem spočívalo překročení hranic rizika plynoucího ze hry.¹⁴⁴

Zatím nejvýznamnějším rozhodnutím NS v oblasti kolektivních sportů ve věci trestní odpovědnosti sportovce za způsobené zranění se tak stává o pět let později usnesení 3 Tdo 1355/2006 ze dne 21. 3. 2007.

Obránce Jiří Beneš fauloval fotbalistu Milana Šimka během souboje o míč při jednom ze zápasů vesnických klubů. Šimek byl odnesen se zlomenou nohou a Beneš dostal žlutou kartu.

¹⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu 5 Tdo 997/2002 ze dne 11. 12. 2002 (získáno 1. září 2016 z programu ASPI).

¹⁴¹ KRÁLÍK: *Legislativní a judikatorní ...*, s. 235.

¹⁴² Tamtéž

¹⁴³ Tamtéž

¹⁴⁴ Tamtéž

Všichni se shodli, že Benešův zákrok nebyl „likvidační“. Přesto byl soudy uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví.¹⁴⁵

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí vyložil, že účelem pravidel sportovních her je nejen stanovit soupeřícím stranám rovné podmínky, ale současně i chránit zdraví hráčů před zákroky, které zpravidla či alespoň občas vedou k jejich zranění, a že na dodržení herních pravidel je společenský zájem. Z tohoto pohledu je pak zapotřebí přísně individuálně posuzovat vzniklá zranění hráčů nejen v jednotlivých druzích sportu, ale i míru porušení daných pravidel upravujících to či ono sportovní odvětví. Teprve na základě takového posouzení lze dospět k závěru, zda vzniklé zranění protihráče lze posuzovat ještě v rámci sportovních pravidel, či zda již připadá v úvahu aplikace trestního práva.¹⁴⁶

Současně však NS zdůraznil, že fotbalová pravidla neupravují a podle názoru NS také nemohou upravovat situaci, kdy v důsledku jejich porušení byla někomu z hráčů způsobena újma na zdraví. Nejvyšší soud pro tyto případy zastává zásadu subsidiarity trestního práva a je toho názoru, že normy trestního práva je namístež uplatnit tam, kde posuzované jednání je zaviněným excesem z příslušných ustanovení sportovních pravidel v tom smyslu, že jde o jednání, které není těmito pravidly dovoleno a není těmito pravidly – pokud jde o způsobený následek na zdraví – sankcionováno. Nelze rovněž omezovat trestní odpovědnost jen na úmyslné jednání, ale trestní sankce přichází v úvahu i v závažnějších případech zavinění z nedbalosti.¹⁴⁷

Ve vztahu k uloženému trestu pak NS uzavřel, že všechny okolnosti případu svědčící ve prospěch obviněného, především pak specifikum fotbalu jako hry, vzaly soudy obou stupňů v dostatečné míře v úvahu, když v tomto případě upustily od uložení trestněprávní sankce.¹⁴⁸

Vodítka do budoucna, které k tomuto případu vyjádřil NS, se dají shrnout takto:

- a. Trestní právo je přípustné použít v krajních případech sportovní činnosti – vstup trestního práva do samotné podstaty sportovní činnosti by měl být opatřením výjimečným a krajním, nicméně v obecné rovině přípustným.
- b. Každý případ by se měl posuzovat individuálně, zohledňovat by se měl zejména druh sportu a obvyklá rizika spojená s ním.
- c. Soud by měl přikládat význam míře porušení sportovních pravidel a (dle judikатурního trendu, který nastolil švýcarský přístup) trestat pouze hrubá porušení pravidel hry.

¹⁴⁵ BLAŽEK, Vojtěch. Fauloval hráče, u soudu prohrál. Hn.ihned.cz, 25. října 2007. Dostupné na <http://hn.ihned.cz/c1-22301250>.

¹⁴⁶ KRÁLÍK: *K trestněprávní odpovědnosti ...*, s. 34.

¹⁴⁷ Tamtéž

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 35

d. Možný je i trestní postih zavinění formou nedbalosti – neboť při faktickém výkonu sportovní činnosti je v řadě případů předěl mezi nepřímým úmyslem a vědomou nedbalostí prakticky nepostřehnutelný.

e. Nedodržení sportovních pravidel je společensky nebezpečné, čímž je naplněna materiální stránka trestného činu.

f. Uložený trest se výrazně odchýlil od evropské literatury, která trestní odpovědnost přísně trestá. Soud sice uznal obžalovaného vinným, nicméně upustil od uložení trestněprávní sankce, zejména kvůli zohlednění specifiku fotbalu. Okolnosti svědčící ve prospěch obviněného bývají totiž v zahraniční judikatuře standardně zohledňovány již při úvaze o splnění podmínek jeho trestní odpovědnosti.¹⁴⁹

Králík dodává, že nepochybný a neoddiskutovatelný přínos rozhodnutí spočívá především v tom, že je to poprvé, co se tuzemská judikatura podrobněji vyjádřila k odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy a konkretizovala podmínky a hranice, při nichž dochází k trestněprávní odpovědnosti sportovců. Stalo se to zhruba po 130 letech, co se objevila první rozhodnutí týkající se trestněprávní odpovědnosti sportovců v Anglii. Nutno ovšem dodat, že na rozdíl od zahraničí, NS rozhodoval bez jakékoliv domácí doktrinní opory.¹⁵⁰

Naopak kriticky se k uvedenému rozhodnutí staví Kocina, když uvádí, že závěr o tom, že posuzovaný případ je závažným případem zavinění z nedbalosti, kde přichází v úvahu trestní sankce, je přinejmenším velmi polemický. Trestní postih za nedbalostní trestní činy by podle něj spíše neměl přicházet v úvahu, a pokud by se tak mělo stát, měl by být zdůvodněn mimořádnými skutečnostmi, které se vztahují ke konkrétní posuzované situaci (např. mimořádně nepřiměřená tvrdost vymykající se běžně se vyskytujícím situacím v daném sportu). Kocina dále argumentuje, že závěr dovozující trestní odpovědnost hráče v tomto případě nelze obstát ve světle rozhodnutí NS z května roku 2015,¹⁵¹ které v obdobné skutkové situaci dovedlo závěr dokonce o neexistenci občanskoprávní odpovědnosti při „nepodařeném skluzu nevybočujícího z běžného způsobu hry“, při obdobně vzniklém následku.¹⁵²

Směr, který NS v tomto rozhodnutí v otázce posuzování trestněprávní odpovědnosti sportovců nastolil je pouze jedním z možných. Lze však konstatovat, že se jedná o směr rozhodně správný, neboť reflektuje nejen závěry zahraničních právních doktrín a judikatury, ale stejně tak vyhovuje i potřebám moderního sportu. Bohužel se zdá, že soud tyto své správné závěry nesprávně aplikoval na skutkový stav daného případu.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 35-36.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 37.

¹⁵¹ Jedná se o Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 493/2015.

¹⁵² KOCINA: *Přípustné riziko ...*, s. 30.

Nejvyšší soud se k trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy vyjádřil ještě jednou, a to ve vztahu k lyžování, když ve svém usnesení 8 Tdo 68/2010 rozhodl, že: „Lyžař je povinen přizpůsobit rychlost a způsob jízdy svým schopnostem a zkušenostem a celkové situaci na místě, jímž projíždí, aby měl možnost včas a v dostatečné vzdálenosti reagovat i na nenadálou překážku v jízdě. Pokud zaviněně nedodrží uvedená pravidla, přichází v úvahu jeho trestní odpovědnost za trestný čin ublížení na zdraví.“¹⁵³ Tyto závěry víceméně korespondují se světovou judikaturou, která v oblasti lyžování přikládá pravidlům Mezinárodní lyžařské organizace velký význam, neboť ty jsou v zásadě odrazem právních pravidel prevence.

¹⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu 8 Tdo 68/2010 ze dne 17. 2. 2010 (získáno 1. září 2016 z programu ASPI).

6 Zamyšlení nad právní úpravou v ČR

V předchozích kapitolách byla podrobně rozebrána problematika sportovních úrazů a jejich posuzování z pohledu trestního práva. Zároveň byl čtenář seznámen s přístupem českého práva k této problematice. V následující kapitole budou nastíněna možná řešení, jak se vypořádat se sportovními úrazy, a to jednak vzhledem k platné právní úpravě, dále také jako návrhy do budoucna.

6.1 Úvahy de lege lata

Výchozí problém dopadu trestního práva do sportovní oblasti ve sféře odpovědnosti sportovců za úrazy, ze kterého lze vycházet, byl v literatuře výstižně vymezen tak, že „funkcí trestního práva ve sportu je stanovení hranic mezi chováním, které je tolerováno v souvislosti se sporty, které v sobě zahrnují tělesný kontakt – a nebylo by nutně tolerováno mimo tuto souvislost – a chováním extrémním natolik, že porušuje trestní právo bez ohledu na svou souvislost se sportem a někdy bez ohledu na souhlas oběti.“¹⁵⁴

Většina českých autorů správně vychází z faktu, že trestní právo je prostředkem ultima ratio a na sport by mělo dopadat jen v krajních případech. Extrémní názory o důsledném stíhání „trestní činnosti“, ke které dochází při některých sportech, jsou spíše výjimečné.¹⁵⁵

Kocina připomíná, že faktická akceptace společnosti toho, aby nebyla vyvozována odpovědnost za sportovní úrazy, a to nejen trestněprávní, je zcela zřejmá, stejně jako skutečnost, že neexistuje žádná větší společenská poptávka po stíhání sportovců za způsobené úrazy. V případech sportovních úrazů je tak na místě uplatňovat podstatně více a častěji materiální korektiv vyplývající z § 12 odst. 2 trestního zákoníku.¹⁵⁶ Obdobně pak Hruškové připouští aplikaci trestněprávních norem jen na případy ojedinělých excesů z běžných zákroků, které se vyznačují svojí záludností, zákeřností a značnou brutalitou vůči ostatním sportovcům, a to jak na profesionální, tak na amatérské úrovni.¹⁵⁷

Fastner dodává, že je třeba nejen ve sportu, ale i v jiných oblastech lidské činnosti bránit se tomu, aby se kriminalizace stala všeobčímajícím jevem a trestní právo tak nahrazovalo jiné právní prostředky, jimiž náš právní řád bohatě disponuje.¹⁵⁸ Tím naráží na tezi, že pokud je možné vzniklý protiprávní stav napravit za použití sportovních pravidel ovládajících určitý druh sportu, je nezbytné dát přednost takovému řešení před použitím norem trestního práva.¹⁵⁹

¹⁵⁴ KRÁLÍK: *K trestněprávní odpovědnosti ...*, s. 35.

¹⁵⁵ Viz KLAPAL: *Svolení poškozeného ...*, s. 262.

¹⁵⁶ KOCINA: *Přípustné riziko ...*, s. 30.

¹⁵⁷ HRUŠKA: *Aplikace norem ...*, s. 18.

¹⁵⁸ FASTNER, Jindřich. *K trestněprávnímu postihu nedovolených zákroků ve fotbalu*. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 11, s. 330.

¹⁵⁹ HRUŠKA: *Aplikace norem ...*, s. 13.

S výše uvedenými názory lze zcela souhlasit. Z mého pohledu nejpreciznější se však zdá být teorie českého teoretika z let minulých Jiřího Hory. Ten velmi trefně vychází z následujících principů:

- a. „sportovní činnost je založena na závazných a mezinárodně dohodnutých pravidlech příslušné sportovní disciplíny, popřípadě i na zvyklostech,
- b. její podstatou je neustálý pohyb, ruch soupeřů – sportovců, bojujících o vítězství,
- c. sportovní činnost slouží posílení fyzické zdatnosti a zdraví a má význam pro rozvoj mravních hodnot člověka (zásada fair play),
- d. státní orgány nezasahují do sportu povolováním jednotlivých sportovních disciplín, mohou však kterýkoliv druh sportu zakázat,
- e. sportovní činnost je založena na dobrovolné účasti.“¹⁶⁰

Řešení pak Hora nachází v materiální stránce trestného činu, tedy v míře nebezpečnosti daného jednání pro společnost. V rámci tohoto institutu pak, podle Hory, mohou být zohledněny sportovní specifika, jakými jsou úmysl hráče, sledování sportovního cíle, stupeň etické odpovědnosti, míra souhlasu, dodržení pravidel aj. V rámci této koncepce jsou pak společensky škodlivá pouze taková jednání, která hrubým způsobem vybočují z běžného rizika, přípustěného s ohledem na sportovní potřeby života společnosti.¹⁶¹

Přestože v současné době účinný trestní zákoník již není postaven na tzv. formálně-materiálním pojetí trestného činu a společenská škodlivost není znakem trestného činu, závěry Horou vyřčené lze aplikovat i na současnou právní úpravu. Zmíněná sportovní specifika (úmysl hráče, sledování sportovního cíle, dodržení pravidel aj.), ale stejně také zohlednění již uloženého potrestání interními mechanismy sportu, musí být bráno v potaz při posuzování každého jednotlivého případu. Teprve po zhodnocení těchto faktorů je třeba zodpovědět otázku, zda jednání sportovce, které způsobilo úraz jinému sportovci, je natolik společensky škodlivé, že nepostačuje jiné uplatnění odpovědnosti než trestněprávní.

Důležité je také zdůraznit, že na sportovní úrazy lze připustit aplikaci všech relevantních okolností vylučujících protiprávnost. Byť není stávající právní úprava všech okolností vylučujících protiprávnost zcela vhodná na oblast sportu (jak bylo popsáno výše), je žádoucí, aby se na sportovní úrazy vztahoval nejširší možný okruh okolností vylučujících protiprávnost. V praxi to tedy znamená aplikaci nejen přípustného rizika, ale zejména také svolení poškozeného a výkon dovolené činnosti, vždy s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu (zda jde o zranění v tréninku nebo při zápase či utkání, při porušení pravidel či ve sportovním zápale,

¹⁶⁰ KRÁLÍK: *Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy : (teoretický a doktrinální ...)*, s. 18.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 19.

v důsledku povahy či druhu sportovní disciplíny apod.). Ostatně aplikaci všech těchto zmíněných okolností vylučujících protiprávnost připouští i komentář k trestnímu zákoníku.¹⁶²

K posuzování sportovních úrazů z pohledu trestního práva v ČR je nutné konstatovat následující závěry. Při posuzování sportovních úrazů je především nutno brát zřetel na společenskou škodlivost daného jednání. V rámci této otázky lze zohlednit celou řadu sportovních specifik. Sportovní specifika je pak dále nutno vzít v potaz i při aplikaci různých okolností vylučujících protiprávnost. Tímto způsobem lze v praxi reflektovat hned několik teorií trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.

Pouze případy společensky natolik škodlivých jednání vedoucích ke sportovním úrazům, která překračují hranici subsidiarity trestní represe a zároveň je nelze podřadit pod žádnou z okolností vylučujících protiprávnost, by měla vést k trestnímu stíhání. Při určování této hranice je nutné brát zřetel zejména na dostatečnost sankce uložené samotnými vnitřními mechanismy sportu a případnou možnost civilní odpovědnosti sportovce.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí z roku 2007 nastínil vodítka, díky kterým je pomyslná hranice mezi fyzickou hrou, která může být považována za rozumnou s ohledem na pravidla a ducha hry, a fyzickou hrou, která je zjevně trestná, nyní snadněji rozpoznatelná.

Trestněprávní odpovědnost sportovce za způsobené úrazy nastupuje až pouze v extrémních případech, které naprosto vybočují z rámce běžné činnosti jednotlivých sportů. Těmi budou především úmyslná zranění a také zranění způsobená z hrubé nedbalosti, ve kterých pachatel projeví bezohlednost ke zdraví jiného sportovce. V opačném případě by se česká právní praxe výrazně odchylovala od trendu, který nastolila většina moderních právních doktrín.

6.2 Úvahy de lege ferenda

Přestože otázka trestní odpovědnosti ve sportu byla českými soudy řešena prozatím sporadicky, vzhledem k dynamickému vývoji sportu se dá předpokládat, že počet případů trestní odpovědnosti řešených před soudy bude přibývat. Poměrně často se v této souvislosti hovoří o snahách zakotvit do trestních kodexů institut tzv. sportovního rizika jakožto speciální okolnost vylučující protiprávnost.¹⁶³

Jak již bylo v práci uvedeno, současná úprava okolností vylučujících protiprávnost v trestním zákoníku není pro oblast sportu zcela vyhovující, neboť použitelnost institutů svolení poškozeného a přípustného rizika je v praxi sporná a další v úvahu připadající okolnosti vylučující protiprávnost nejsou v trestním zákoníku uvedeny vůbec. S ohledem na výše uvedené je proto více než žádoucí do budoucna zakotvit do českého trestního zákoníku institut sportovního rizika

¹⁶² ŠÁMAL: *Trestní zákoník ...*, s. 387.

¹⁶³ KUKLÍK: *Sportovní právo*, s. 86.

jako samostatnou okolnost vylučující protiprávnost. Legislativní úpravou sportovního rizika by se předešlo veškerým pochybnostem o tom, jak se mají soudy vypořádávat s problematikou trestní odpovědnosti ve sportu.

Je sice nutno připustit, že v současnosti u nás není teorie sportovního rizika propracována zatím ani v teoreticko-právní rovině, nicméně soudy už existenci sportovního rizika zmínily a stejně tak je sportovní riziko uvedeno i v komentáři k trestnímu zákoníku.^{164 165}

Sportovní riziko jako samostatná okolnost vylučující protiprávnost by měla být určitou kombinací ostatních okolností vylučujících protiprávnost, zejména svolení poškozeného, přípustného rizika a výkonu dovolené činnosti, která by se týkala výlučně oblasti sportu. Uvedenému přístupu nic nebrání, tím spíše s ohledem na skutečnost, že již dnes jednotliví odborníci uvádí, že riziko ve sportu a s tím spojené negativní následky lze řešit za využití výše uvedených okolností vylučujících protiprávnost.¹⁶⁶ Vytvoření této specifické okolnosti vylučující protiprávnost by tak výrazně ulehčilo práci soudům, bez nutnosti vypořádat se také s ostatními okolnostmi vylučující protiprávnost. Otázkou zůstává, jak by mělo být toto ustanovení v zákoně koncipováno.

V tomto ohledu se přikláním k názoru Pinkavy a nutnosti obecné definice, a to především z důvodu velké různorodosti sportovních činností s větší či menší mírou tolerance případných zranění. Smyslem zavedení této nové okolnosti vylučující protiprávnost by bylo přijetí a akceptování sportovního rizika. Úlohou soudu by pak bylo posouzení konkrétních okolností daného případu, právě s ohledem na to, že určitá míra rizika je ve sportu tolerována.¹⁶⁷

Druhou možností pro české trestní právo, jak se vypořádat s trestněprávní odpovědností sportovců za úrazy do budoucna, je rozšíření výjimek u souhlasu poškozeného k ublížení na zdraví, jakožto okolnosti vylučující protiprávnost, i na oblast sportu. Poškozený by tak vedle souhlasu k ublížení na zdraví při lékařských zákrocích *de lege artis* dával souhlas i k ublížení na zdraví, ke kterému dochází při sportovní činnosti. Nebylo by tak již nadále pochyb, kterou okolnost vylučující protiprávnost by měly soudy aplikovat na případy sportovních úrazů. Současně by si tím česká judikatura otevřela cestu k adaptaci velmi dobře etablovaných závěrů anglo-amerických právních systémů, zejména kanadského přístupu tzv. Cey testu.

Obě možnosti, jak upravit instituty okolností vylučujících protiprávnost, jsou v zásadě možné, poměrně snadno realizovatelné a troufám si tvrdit, že i více než vhodné z hlediska problematiky trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. Zároveň podotýkám, že to

¹⁶⁴ Např. Okresní soud v Blansku ve svém rozhodnutí 77 C 353/2009 výslovně zmínil existenci sportovního rizika

¹⁶⁵ ŠÁMAL: *Trestní zákoník ...*, s. 387.

¹⁶⁶ HRUŠKA: *Aplikace norem ...*, s. 16.

¹⁶⁷ COUFALOVÁ: *Trestněprávní odpovědnost ...*, s. 87.

zdaleka nejsou jediná možná východiska, jak přistupovat k dané problematice, nicméně je považuji za nejlepší řešení.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabýval problematikou trestní odpovědnosti sportovců za způsobená sportovní zranění. Přestože se jedná o téma velice aktuální, především v dnešní době neustále se zrychlujícího fenoménu sportu a s ním souvisejícím výskytem zranění, je to také téma v českém právním prostředí do značné míry opomíjené. V české legislativě nenalezneme jedinou zmínku o tom, jak k dané problematice přistupovat, Nejvyšší soud se doposud vypořádal pouze se třemi případy trestní odpovědnosti sportovce a česká právní doktrína (dá-li se o ní vůbec hovořit) za tou zahraniční výrazně zaostává. Proto se domnívám, že má diplomová práce komplexně shrnující jednotlivé teoretické přístupy k dané problematice, obsáhle uvádějící komparaci se zahraničními právními systémy a analyzující českou právní úpravu s možnými návrhy de lege ferenda, by mohla být přínosem.

V první části diplomové práce jsem nejprve nastínil historický vývoj odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. Normy řešící odpovědnost sportovců měli již staří Řekové, u kterých převládal názor o beztrestnosti sportovce za způsobené sportovní úrazy, nešlo-li o zřejmý exces. Jejich učení o odpovědnosti dále precizovalo římské právo. Později byla odpovědnost sportovců řešena i ve starověku jak právem světským, tak kanonickým.

Druhá kapitola se zabývala obecným vztahem sportu a trestního práva. Kapitola uvádí dva extrémní případy vztahu těchto dvou společenských oblastí. Jednak je to teorie absolutní imunity sportovců, která je postavena na myšlence, že sport je natolik autonomní oblastí, že právo ani nemůže do sportu zasahovat, a tudíž je tím dána i beztrestnost sportovců. Druhý extrémní případ teorie rigidního uplatňování právního řádu naopak sportu nepřiznává žádná privilegia a dochází k závěru, že na sportovní činnost se uplatňují stejné právní zásady jako kdekoli jinde. Východiskem mé práce je proto moderní modifikovaná teorie trestní odpovědnosti, která se snaží vymezit hranice mezi oběma předchozími.

Třetí kapitola rozebírala světové teorie týkající se trestněprávní odpovědnosti sportovců za úrazy. Nejednalo se o vyčerpávající výčet všech možných teorií, nýbrž jsem se zaměřil pouze na ty nejuznávanější, přičemž jsem je nejen analyzoval, ale i doplnil o některé praktické příklady. Lze konstatovat, že pro všechny teorie je společným fakt, že se snaží nalézt okolnost vylučující protiprávnost, která by byla nejlépe aplikovatelná na sportovní úrazy.

Čtvrtá kapitola byla věnována komparativnímu pohledu na zahraniční právní úpravu. Opět se nejednalo o seznam všech přístupů jednotlivých států, nýbrž jsou přiblíženy pouze ty nejzajímavější přístupy, které mohou být České republice inspirací. Zahraniční právní doktríny v otázce trestní odpovědnosti sportovců mají totiž mnohem delší tradici, s čímž jsou spojeny i jejich propracované teoreticko-právní základy. V této souvislosti zajímavým je i srovnání anglo-

amerických právních systému, které v otázkách sportovních úrazů aplikují institut svolení poškozeného, zatímco evropské kontinentální systémy poměřují otázku odpovědnosti sportovce spíše porušením sportovních pravidel a přípustným sportovním rizikem.

Pátá kapitola analyzovala danou problematiku z pohledu českého práva. V rámci ní jsou nejprve rozebrány v úvahy přicházející instituty okolností vylučujících protiprávnost. Jak se ukázalo, aplikovat některou v trestním zákoníku uvedenou okolnost vylučující protiprávnost na oblast sportu, je velice problematické a sporné. Podobné potíže jsou spojeny i s dalšími okolnostmi v zákoně neuvedenými.

Druhá část kapitoly je pak tvořena analýzou relevantní judikatury českých soudů. Nejvyšší soud dodnes řešil pouze tři případy trestní odpovědnosti sportovců za úrazy, přičemž jenom v jednom z nich se k problematice vyjádřil podrobněji. Závěry NS v tomto ojedinělém rozhodnutí je možno interpretovat tak, že při posuzování sportovních úrazů je na místě brát zřetel zejména subsidiaritu trestního práva, obvyklé riziko spojené se sportem a míru porušení sportovních pravidel. Jedná se o užitečná a moderní vodítka pro budoucí rozhodovací praxi.

Poslední kapitola je poté zaměřena nad právní úpravou v ČR. Z hlediska platného práva se zdá, že většinový názor českých autorů spočívá ve výrazné sportovní autoregulaci a z ní vyplývajícím nezasahování trestního práva do oblasti sportu. Jejich východiskem je pak důsledné uplatňování zásady subsidiarity trestní represe. Druhou významnou otázkou pro české trestní právo je, která okolnost vylučující protiprávnost může být aplikována na oblast sportu. V odborné literatuře o tom panují pochyby.

Vyhovujícím řešením, podle kterého je nutno trestní odpovědnost za úrazy posuzovat, se zdá být měřítko společenské škodlivosti při úvahách o uplatnění materiálního korektivu trestního práva. V rámci úvah o škodlivosti konkrétního jednání lze vzít v úvahu jednotlivá sportovní specifika a teprve po jejich zhodnocení může nastoupit případná trestní odpovědnost. Tyto sportovní specifika je dále nutno posuzovat i vzhledem k aplikaci všech v úvahu připadajících okolností vylučujících protiprávnost. Tímto způsobem docházíme k závěru, že trestní odpovědnost sportovce nastává jen v krajních případech zvláště bezohledné hry.

V druhé části poslední kapitoly nastiňují možné návrhy, jak právní úpravu do budoucna vhodně zpřesnit, neboť současná právní úprava okolností vylučujících protiprávnost je pro oblast sportovních úrazů značně nevyhovující. Nejlepším řešením je zavedení sportovního rizika jako nové okolnosti vylučující protiprávnost. Jednalo by se o určitou kombinaci již existujících okolností, která by dopadala výlučně na oblast sportu. Druhou možností je pak, po vzoru anglo-amerických právních úprav, rozšíření výjimek souhlasu poškozeného s ublížením na zdraví i na případy sportovních úrazů. Obě nastíněné varianty jsou vhodné, především by pak daly soudům

jasný základ pro řešení sportovních úrazů do budoucna. Troufám si říci, že nastíněná řešení by vedla ke zpřesnění podmínek trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.

Každopádně trestní právo by mělo zůstat poslední instancí v případech sportovního násilí. Je lepší, když k eliminaci nepřiměřeného násilí spojeného se sportem dochází uvnitř sportu samotného. Nicméně žádná lidská činnost, dokonce ani tak společensky prospěšná jako sport, nemůže být povolením pro páčání trestné činnosti. Přinejmenším zvýšené povědomí sportovců o hrozbě trestního stíhání může sloužit jako nejlepší prevence před sportovními úrazy. Zásadním úkolem pro českou právní doktrínu je vytyčit sportovcům hranice, v nichž mohou svoji sportovní činnost beztrestně realizovat, aniž by se tím „zabíjela“ hra.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

1. COUFALOVÁ, Bronislava, PINKAVA, Jan, POCHYLÁ, Veronika. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014, 158 s.
2. ČORBA, Jozef a kol. *Otázky sportovního práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2008, 129 s.
3. GARDINER, Simon. *Sports law*. 3rd ed. Abingdon: Cavendish Publishing, 2006, lxii, 724 s.
4. CHAMPION, Walter T. *Sports law in a nutshell*. 3rd ed. St. Paul, Minn.: Thomson-West, c2005, xxxvii, 484 s.
5. KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C.H. Beck, 2001, xxii, 278 s.
6. KUKLÍK, Jan a kol. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, 182 s.
7. MITTEN, Matthew J. a kol. *Sports law and regulation: cases, materials, and problems*. New York, N.Y.: Aspen Publishers, c2005, xxix, 1075 s.
8. SÁDOVSKÝ, Stanislav. *Právní aspekty násilí ve sportu*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2010. 113 s.
9. WEILER, Paul C., R. ROBERTS, Gary. *Sports and the law: text, cases, problems*. 3rd ed. St. Paul, Minn.: Thomson-West, c2004, xxxiii, 1185 s.

Komentáře

1. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník*, 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2012, 3614 s.

Odborné články

1. ANDERSON, Jack. No Licence for Thuggery: Violence, Sport and the Criminal Law. *Criminal Law Review*. 2008, roč. 10., č. 10, s. 751-763.
2. ANDERSON, Jack. Policing the sports field: the role of criminal law. *International Sports Law Review*. 2005, roč. 5, č. 2, s. 25-31.
3. BINDER, Richard. The Consent Defense, Sports, Violence and the Criminal Law. *American Criminal Law Review*. 1975, roč. 13, s. 235-248.
4. ENGLER, Teri. Kill 'Em! Sports Violence and the Law. *Update on Law-Related Education*. 1983. roč. 7, č. 2, 61-63.
5. FASTNER, Jindřich. K trestněprávnímu postihu nedovolených zákroků ve fotbalu. *Trestněprávní revue*. 2007, č. 11, s. 330 – 331.
6. GARDINER, Simon. The law and sports field. *Criminal Law Review*. 1994, č. 1, s. 513-515.
7. GARDINER, Simon, JAMES, Mark. Touchlines and guidelines: The Lord Advocate's response to sportsfield violence. *Criminal Law Review*. 1997, č. 1, s. 41-45.

8. HECHTER, William. The Criminal Law and Violence in Sports. *The Crim. LQ.* 1976, roč. 19, č. 3-4, s. 425-8.
9. HRUŠKA, Jiří a Pavel HRUŠKA. Aplikace norem trestního práva v oblasti sportu v České republice. *Trestní právo*. Praha: Orac, 2013, **18**(1), 6-18.
10. KLAPAL, Vít. Svolení poškozeného jako okolnost vylučující protiprávnost. *Trestněprávní revue*. Praha: C.H. Beck, 2005, , 259-267.
11. KOCINA, Jan. Přípustné riziko ve sportu. *Bulletin advokacie*. 2016, **23**(1), 28-34.
12. KRÁLÍK, Michal. Komparativní pohled soudobé právní doktríny a soudní praxe na právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy: (vybrané otázky). *Bulletin advokacie*. Praha : Česká advokátní komora, 2006, , 25-33.
13. KRÁLÍK, Michal. Legislativní a judikatorní východiska trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy: (úvod do problematiky). *Trestněprávní revue*. Praha: C.H. Beck, 2006, , 228-236.
14. KRÁLÍK, Michal. Několik poznámek k právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Právní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2006, , 539-548.
15. KRÁLÍK, Michal. Právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy z pohledu zahraniční a tuzemské soudní praxe: (úvod do problematiky). *Jurisprudence*. Praha : Linde, 2006, , 29-40.
16. KRÁLÍK, Michal. Právní význam sportovních pravidel pro právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle doktrinálního vývoje. *Časopis pro právní vědu a praxi*. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2006, , 122-131.
17. KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy: (teoretický a doktrinální úvod do problematiky). *Trestní právo*. Praha: Orac, 2006, , 61-72.
18. KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy: (teoretický a doktrinální úvod do problematiky). *Trestní právo*. Praha: Orac, 2006, , 20-24.
19. KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy: (teoretický a doktrinální úvod do problematiky). *Trestní právo*. Praha: Orac, 2006, , 18-24.
20. KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy: (teoretický a doktrinální úvod do problematiky). *Trestní právo*. Praha: Orac, 2006, , 15-22.
21. KRÁLÍK, Michal. Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. a 21. století. *Soudní rozhledy*. Praha: C.H. Beck, 2006, , 365-373.
22. KRÁLÍK, Michal. K trestněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy podruhé. *Trestněprávní revue*. 2008, č. 2, 33 – 37.

23. KRÁLÍK, Michal. Právní odpovědnost sportovce za sportovní úrazy: historická východiska a přístupy legislativy, úvod do problematiky. *Jurisprudence*. Praha : Linde, 2006, , 24-26.
24. LIVINGS, Ben. A Different Ball Game - Why the Nature of Consent in Contact Sports undermines a Unitary Approach. *Journal of Criminal Law*. 2007,71(6), s. 534-566.
25. PENDLEBURY, Adam. The Regulation of on-the-ball Offences: Challenges in Court. *Entertainment and Sports Law Journal*. 2012, roč. 10, s. 1-9.

Internetové zdroje

1. MUIR, Allan. *Swedish player banned two years for vicious crosscheck* [online]. si.com, 18. března 2016, [cit. 19. prosince 2016]. Dostupné na <http://www.si.com/nhl/2016/03/18/swedish-player-suspended-two-years-crosscheck-viktor-thomasson>.
2. HRNČIŘÍK, Tomáš. *Trestněprávní odpovědnost sportovců za zranění způsobená při výkonu sportovní činnosti* [online]. ipravnik.cz., 31. srpna 2005. Dostupné z http://www.ipravnik.cz/cz/clanky/trestni-pravo/txtexpression_sport/art_3786/rbsearchsource_articles/trestnepravni-odpovednost-sportovcu-za-zraneni-zpusobena-pri-vykonu-sportovni-cinnosti.aspx.
3. BLAŽEK, Vojtěch. *Sport nese riziko. I trestního stíhání, říká soudce* [online]. Hn.ihned.cz, 31. října 2007. Dostupné z <http://hn.ihned.cz/c1-22326420>.
4. *Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník* [online]. Psp.cz, 19. prosince 2007 [cit. 19. prosince 2016]. Dostupné na: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=410&CT1=0#prilohy>.

Právní předpisy

1. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

1. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2007, sp. zn. 3 Tdo 1355/2006
2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 5 Tdo 997/2002
3. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2010, sp. zn. 8 Tdo 68/2010
4. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 5. 1978, sp. zn. 10 Co 190/76
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 493/2015
6. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2005, sp. zn. 25 Cdo 1506/2004
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1960/2002
8. Rozsudek Okresního soudu v Blansku ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 77 C 353/2009

9. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 7. 7. 1925, sp. zn. Rc 5175/1925
10. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 1954, sp. zn. Cz 486/53
11. R v Barnes
12. R v Billinghamurst
13. R v Bradshaw
14. R v Brown
15. R v Cey
16. R v Ciccarelli
17. R v Cotterill
18. R v Goodwin
19. R v Green
20. R v Maki
21. R v Tevaga
22. State v Forbes

Shrnutí

Diplomová práce pojednává o problematice trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. Práce je systematicky rozdělena do šesti kapitol. První kapitola je krátkým historickým exkurzem vývoje odpovědnosti sportovců za sportovní zranění. Následující kapitola teoreticky vymezuje vztah sportu a trestního práva. Třetí kapitola rozebírá nejuznávanější světové teorie týkající se trestněprávní odpovědnosti sportovců za úrazy. Čtvrtá kapitola je věnována komparaci se zahraničními právními prostředími. Pátá kapitola analyzuje danou problematiku z pohledu českého práva. Nejprve jsou v ní rozebrány okolnosti vylučující protiprávnost, které v souvislosti se sportovními úrazy přicházejí v úvahu. Druhou část páté kapitoly tvoří analýza trestních případů sportovních zranění, které byly řešeny NS. Poslední kapitola je zamyšlením nad českým právním prostředím formou úvah *de lege lata* a *de lege ferenda*.

Abstract

This thesis deals with the issue of criminal liability of athletes for sports injuries. The thesis is systematically divided into six chapters. The first chapter is a brief historical outline of the development of athletes' liability for sports injuries. The following chapter theoretically defines the relationship between sport and criminal law. The third chapter discusses the world's most respected theories regarding the criminal liability of athletes for injuries. The fourth chapter is dedicated to a comparison with foreign legal environments. The fifth chapter analyses the issue from the perspective of Czech law. Firstly, the circumstances excluding illegality are discussed. The second part of the fifth chapter is an analysis of criminal cases of sports injuries, which were resolved by the Czech Highest Court. The last chapter are *de lege lata* and *de lege ferenda* thoughts about the Czech legal environment.

Seznam klíčových slov

Sportovní právo, Trestněprávní odpovědnost, Sportovní úrazy, Sportovní pravidla, Okolnosti vylučující protiprávnost, Svolení poškozeného, Přípustné riziko

Key words

Sports law, Criminal liability, Sports injuries, Sports rules, Circumstances excluding illegality, Consent, Acceptable risk